

سۇررا

عدد ۲۴ * سنه ۱۱۹۰

24 ✓

۱۰۹۱۰

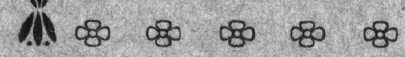
Muhammad

محررى: رضا الدين به فخر الدين
ناسرلى: محمد ساكر و محمد زاكر راسيفلر

مندرجه سى:

- غراف لىق نىقولايۇيچ
- طالستوى بىتون دىنانك بىوك اديب و فىلسوفلرندىن .
- توحيد و علم ۱۷ . امام سرورالدين بن مفتاح الدين . اسلام دىياسى .
- اداشقان اغتلامز تابقرنده معلم حسن على .
- بىزنىڭ ترقى .
- هادى آتلاسى .
- دورت سۇال (ژودونىسكى دن) سونچەلى .
- حقيقت آرتىدىن .
- ن . دوامى .
- حيات و سعادت .
- علاءالدين عرفانوف .
- صاڭغراو . (شعر) م . غفورى .
- تل مسئله سى .
- « ايدل » نومر ۳۰۷ .
- ترجمه . « اقتصاد » نىڭ ۱۱ نچى نومرىدە صورالغان ابوالطيب المتنبنى نىڭ عربى شعرىدە .
- سعدى .
- تربيه و تعليم . احمدجان مصطفى . صلاح الدين كمال الدينى شاھمرزاوى .
- مراسلە و مخابره .
- طرويسكى ، قران ، كرمينه ، قزىلجار و زابايقالدىن .
- عربى شعرى اوز تلمزگە ترجمه . اع . ولى .
- تقرىض . « فلسفە اعتقادىه » ، « ياشلر حياتىدىن » ، « برنچى يازولرم » ، « لونسىرنا اولانى » ، « بالالرايچون ولهك » ، « قواعد فقويه گە » دائر (انتقاد) .
- اشعار . « مينلك » ، « گل » ، « شا . عر » ، « اى پەرى قر » .
- معلم و مدرسلىرىدىن بىر اوتىچ . معلم يارالله مرادى .
- حكايه . « فچقرش » ش . ك .

اوارەدن

* «صرف عربي و انشاء عربيلرده قصورلق»
اسملى مقاله دن مقصود آكلاشوب يتمامش، شونك
ايچون باصلمادى .
* ع. ادريسى افندى گه : «عمر الخيام» حقنده
اولان مقاله كز انشاء الله يانوار اينده نشر اولنور .
* ابو السعود احمدى افندى گه : اوشبو ييل
«شورا» نك ۱ نچى ۲ نچى ۳ نچى و ۴ نچى عدد-
لرى تكرر باصلميه چقدر . ع. ن. جليللر افنديك
«تاريخ اسلام» نام اثرينك ايكنچى جلدى قزانده
«معارف» ده اولسه كرك .

معلم حسن على افندى گه : صورمش اولديقكز
«شورا» ايله «تل ياريشى» رساله سى كوسترديككز
آدريس ايله يبارلدى .
* «آخري بار» ديه يازامش مقاله لر، آخري
كلوب يتمازدن ايلك درج اولنمیلر .
* «تار انچيلر»، «ينگل جوابلرغه بختلر»، «اوبا
وقورغانلر»، «بزنك ترقى»، «تعليم و تربيه ده نزا-
كتنى اعتبار»، «شرح نظرندة دنيا، فقر، غنا، توكل
وكسب»، «از دواج مسئله سيدك فلسفه سى»، «املا
مسئله سى»، «دنياده نيچون طورله وحياتندن مقصود
نه شى؟» «عائله و طورمش» اسملى مقاله لر نك هر
برى اوز نوبتلرندة باصلورلر . بونلردن باشقه مقاله
لر، شعرلر، لطيفه لر اداره گه كوب كلديلر، آز آز
اولسه ده درج ايدلنوب طورسه لر كرك . عجله
باصلورغه تيوشلى مقاله لر، «شورا» چيقاچق
كوندن آزدن يدى كون مقدم كلمكلى لازمدر .
«شورا» هر شمسى اينك برنچى و اونبشنچى كونلرندة
منتظم صورتده چيقوب طورادر .

محترم محور افندى!

اوشبو ييل ۸ نچى نومر «شورا» ده «همئلى
بر بالا» حكايه سى يازغان ابدى بزلر بىك خوش
كوروب اوقودق . سزلردن دغى ده شوندى حكايه لر
يازوب طورمقكزنى اوتنمىز . بز قزلر، «شورا» نك
حكايه ايله لطيفه لر ينى ياراتوب اوقيمىز .
مفيرش «نارغالى» .

* ۱۹۱۱ نچى ييل «بيان الحق» قبول ايتله باشلادى * ايچون * * *

۶ نچى سنه دواميه سى اولچق .

حاضر دن يازغان يىلق مشتريلرگه يا نكا ييل باشينه قدر غزته مز بوش يبرلوت طورچقدر . غزته مزده داخلى و خارجى ، سياسى
واقصاى خبرلر، اوز وقتلرندة مفضل يازلب طورلديغى كى اديب شهير عبدالرشيد افندى ابراهيم جنابلرى، قلملرى ايلان غزته مزگه
خدمتندة دوام ايدچكدر . بوندىن ماعدا تركيه ده خصوصى مخبرمز اولديغى كى جهانك هر اولكه سندن خصوصى يازوب طور-
چيلر مزده باردر . منبر افندى ابراهيم جنابلرى يايونيان خصوصى خبرلر يازوب طورچقدر .
عاسودارستويىنى دوامده مسلمانلرغه عائد فائز ولاقچهلرلى فارالقدنده ارتق اهميت بيرلر، هر وقت تفصيلى ايله يازلب طورادر .
سودا و اقتصاد اوچون غزته مزده خصوصى اورن بيرلر، قزان و اطرافده غى بازار بهالرى وقتندة يازلب نورديغى كى، قزان
بازار بهالرن وقتندة بله سى كيلگان كشيگه - واپلى تيليقرام ايله موراسه وقتندة اعلام ايتلدر .
«بيان الحق» غزته سینه مشترى و اعلان قزانده، چيله بيك شا كر سله مئى ده هم هريرده پوچته استانسه لرنك قبول ايتلدر .
حقى : چيت شهرلرگه بلغه 5 صوم ؛ آلتى آبخه 2 صوم 50 تين ؛ اوچ آبخه 1 صوم 30 تين ؛ بر آبخه 55 تين .
هفته لك «قزان مخبرى» غزته سى ايله برگه ، يلق 7 صوم ؛ يارطى يلق 3 صوم 50 تين ؛ 3 ايلق 2 صوم .

آدريس : «Баянкуль-хакъ» редакция газеты
Казань, „Баянкульхакъ“
تيليقرام ايچون :

۱۵ ديكابر ۱۹۱۰ سنه

ذوالحجه ۲۷ سنه ۱۳۲۸

شهر آذربايجان والويع حادير

محيط، نه قدر قوتلى بولسون، بالا كوئلىنه ياشلىكك
چه چلگكان اورلوقلرنى بتونلهي يوغالتا آلمى. شول
سببلى دركه، تعليم و تربيه علماسى بالانى ياش چاغده
قولغه آلوب مطلوب بولغه كرتوب قالدرونى تيوشسنه لىر.
طولستوى نك ده ناموسلى و كشيلىكلى آتاسى
ايله طوغرى سوزلى معلمندن، مظلوملارنى حمايه
ايتوب بتون ملك هم وقتن محتاجلارغه صرف قىلغان
ديندار آپاسى «اوستين ساكين» دن آلقان روح
و اعتقادلر آنك «باشقه لىر كبيگوك» بولوب قالو-
وينه يول بېرمه ديار. اول، بالا چاغنده ايشتكان
انجيل سوزلرى و ياخشى كشيلىرنك فكري ايله
حاضرگى معيشتى آره سنك اخلاف بارلقنى سيزه، بالا-
لقدن قالغان ديندارلق هم وجدانلىق ايله حاضرگى نفس
و طبيعتى آره سنك مصادمه بولا طور ايدى. اول
آتا و ئلوككى مربيلىرىنى صاغنغان چاغلرندە آنلرنك
اوگره توب قالدوغان وصيتلرىنى يرينه يتكرمه ديگينه
اوكنه و اوزينك كيله چكده «ياخشى كشى بولورغه،
عمومگه فائده كيتورگه حاضرلنمه ديگينه» فايغرا ايدى.
طولستوى نك صوك عمرندە گى علما و ضيالبلرغه،
حاضرگى مدنيتكه دشمانلقى همەسى دارالفنون اور-
ندقلرنده طومشدر. اول بويله ايسابلى ايدى: «بىز
بوندىن اوقوب چغوب عموم فائده سنه نه اىلى آلامز؟

غراف لىق طولستوى (*).

محيط (مصاحبلىر، يولداشلىر) نك كشيگه تاثيرى
بيك زور اولديغى معلومدر. محيط، اك ياخشى
كشيني خراب ايتە آلقان كبي بعضا اك توبەن بر
آدمنى ياخشىلاندىرا، اوزى ككى آريستوقرات
فاميليه لرگه منسوب بايبتچلر آره سنك ياشاگان
استودينت لىق ده، طبيعى، وقتن اچكى مجلس لرنده،
كيف، صفا و باللرده اونكاره ايدى.
فزانده غى قارنداشلىرى، شه بلىكنى طاشقى مهابت
و صنعى عاليجنابلىق، صوك مودا كيونو هم قىلانودن
عبارت بلىگانلىكدن طولستوينى ده شول طرزده
تربيه قىلدلر. اول زمانده طولستوى نك، قولينه
آق يفك بيله كيمه گان كشيني كشيگه ساناما-
ديغى و عوام خلقينه چيره نوب قارادىغى معلومدر.
طولستوى اوزينك «توبه» سنك بويللرى
حقنده: «مدكور نظر و صفتلرنى مالك بولو ايچون
ياشلىكده نه قدر قيمتلى وقت و غيرتلىر ارم ايتلدىكى
ايسكه توشسه كوز آلورم قارانغولانادر» دى.
بالاغه ياشلىكده بىرلگان روح و ياشلىكده
كوئلىنه اورنلاشدرلغان اعتقادده بيك محكم بولا.

(*) باشى ۲۳ نچى عددده.

ایله کوممکچی بولوب سفاهت در یاسنه چوما ؛ بو وقتک
هیچ اشله می، روحی توشه، اوز تعبیرنجه « حیوان
غه ئیله نه » .

لکن یاشلکک کوکلینه پرله شدر یلوب قالدیرغان:
« سین دنیاغه نیک کیلدک ؛ » سؤالی آکا بونده ده
طنچلق بیرمی . هر اورنده : « الله قوشقانچه، انسانیت
که موافق طورمیسک » دیه آنی عذابلی طور اول
بعضا اوزینک قولندن یاخشی اش چقماغانغه بیک
اوکنه، یغلی، توبه ایته، درویشلرچه اوز اوزن
عذابلی باشلی، تیره ن ایسابلرگه چوما نه نهایت بو
طوروشدن ده طویوب ۱۸۵۱ نچی یلده آفیسار
آبزاسی ایله برگه فافقازغه کیته . بونده کوکلی عسکر
بولوب چیرکاسلر ایله صوغشا، طوبچی بولا . برنیچه
رهت اولمدن و بر رهت اسارتدن چاق قوطولا .
صوغشده عجائب درجه غیرت و فدا کارلق کورساته .
فافقازده طوروش آکا بیک نق تاثیر ایته در .
فافقازنک مثلسمز ماطور و عالی طبیعتی، خلقندهغی
فدا کارلق، ناموسلیک، شامل تیره سنده جبولغان
خلقهغی دیندارلق، طوغری سوزلیک آکا زور
درس عبرت بولا . طاو آره لرند بالچق اولرلرند
الله غه نه قدر نق اشانغان، کوکل هم وجدانلری
طنچ، عموم ایچون حیاتلرن بر نرسه گه صاناماغان
کشیلر بارلقنی کوره .

طولستوی نک ادبیلگی شوشنده باشلانادر .

اول، « مینم صیقلیقمنک تاریخی » دیه بر نرسه یازوب
چغاروب زمانی نک بتون ادیبلرینک دقتن جلب ایته ؛
هیچ کم بو جدی و ماطور اثرنک « سفیل لیف » نک
ایدیکینه اشانمی .

شاعر نیکراسف بو اثر محررندن زور ادیب
چغاچقنی ایتوب قویا، فاطرده یاتقان داستویفسکی
(بو آدم بتون اروپا علم الروح اربابی نک ائ
زورلرندن بولوب طولستوی غه سانی تیه در) اثر
صاحبی ل . ن . ت . نک کملگن بلیشه .

۱۸۵۴ ده طولستوی آفیسارلک که امتحان طوتوب
ترکیه گه فارشی صوغشورغه سیواستوپول گه کیله

بونده کوکلمزنی تصفیه هم وجدانمزنی پاکلاو ایچون
نه اوگره نه مز ؟ »

بو فکر، آنی مکتب طاشلارغه مجبور ایتدی .
عرب و ترک - تاتار تللرن یاخشی اوفی آلمو
سببلی دارالفنوننک حقوق شعبه سنه کوچوب، اروپا
نک ائ زور حقوق و فلسفه علماسی نک اثرلرن
جدی روشده مطالعه گه موفق بولغان ۲۰ یاشلک
طولستوی شوشی فکر نتیجه سی اولارق مکتبنی تمام
ایتمیچ، چغوب کیتدی و اولینه فایتوب اوز ملک-
نده گی « یاسنی پالنا » کریستیانلری فائده سنه
خدمتک کرسدی .

بو وقتدهغی بر خطنده اول : « ملکه زده گی
۷۰۰ کریستیان ایچون مین الله فاشنده مسؤلومن .
بتون غیرت و کوچمنی صرف قیلوب آنلرنی حاضرگی
قرغانچ و بختسز حاللرندن قوتقارو - میکا واجبدر .
اوز استراحتم ایچون بو موثیقلرنی فاطی بوره کلی
استاراستالر و مدیرلر ظلمی آستنده قالدرو گناه
بولاقدیر » دی . طولستوی بو کریستیانلرگه خدمتک
اوزینه کوکل طنچلغی طابماچی بولا، بو اش ایله
وجدانن پاکلرگه ایسابلی .

۲۰ یاشلک طولستوی بو امیدلرینه ایریشه
آلمی . خیال و امیدلرند آلدانا . کریستیانلرنک
قلقلری و اوزینک آنلرغه مرحمتلی خوجه غنه بولو-
وی آنک اعتقادی ایله صیوشا آلمی . الله تله گانچه
و انسانیتک موافق بورگانه همه کریستیانلرنی آزاد
ایتوب بتون برن آنلرغه طاراتو تیوشلک آکا کون
دن کون آچق کوربله . فقط بر و بو کریستیانلر
بتون عائله نک اورطاق ملکلی بولو سببلی بومقصودن
بولدرا آلمی . بونک ایچون کوکلی عذابلاناده اول
چیتکه کیتوب کوکلن طنچلاندر و ایچون ۱۸۴۸ نچی
یلده « علم و مسلک مرکز » بولغان پیتربورغه
بارا . بونده دارالفنونده امتحان بیره باشلی، لکن
کینات، آنی طاشلاب مکتب حربیه گه کرمکچی بولا .
لکن بوندن ده کوکلی صونوب مسکاوگه کیته هم
کوکل عذابیننی اچکبلک و اوطوش اوبونی، کیف صفا

لری آنڭ حقنڭده «برنجی درجه ادیب، داهی، بزنی همه مزنی اونوتدر» دبه سویلی ایدیلر.

طولستوی بو دائرهدهده اوزاق چدامادی. همه سی ایله قچقرشوب دشمانلاشوب چقدی. «توبه» سندھ طولستوی: «علما وادبا آراسنده مین ینه بر قباحت فکر ئله کتردم: چیکدن طش ئربلک و اوزمزنی خلقعه یول باشچیسسی صاناو» دیدر.

۱۸۵۷ ده آوروپاغه سیاحت ایته و پاربژده «اولم جزاسن» کوره. شول وقتدوق اولم جزاسنه افراط دشمانلاشا وبتون دنیا اولم جزاسن یاقلاسون، مین آکا فارشی سویله به چگم، دی. شول وقتدن بیرلی اولم جزاسنه اڭ شدتلی پروتیبست ایتوچی اول بولدی: اولر آلدندن یازغان اڭ صوڭھی مقالهسی ده اوشبو حقده در.

چیتدن فایتقاچ اول جماعت خدمتینه کریشه در. طولا ولایتده باشلاب «کریستیانلر بوشلای آزاد ایتلسونلر و آلداونلر نڭ یرلری عدل حق ایله آلنوب کریستیانلرگه بیرلسون» دبه حکومتکه مراجعت ایتو-چیلر نڭ برسی اولدر.

۱۸۶۰ ده طولستوی ینه دن آوروپاغه کیتوب اصول تعلیم و مکتب مسئله سن اوگره نه در. بونده خلق ایچون طریشوچیلر ایله طلنیشا؛ شوشی یلده آنڭ اڭ سویوکلو آبراسی آنڭ قولنده وفات بولا. طولستوی غه بو واقعه شول قدر نقی تأثیر ایته که، اول بتون کوڭلی ایله حیانتدن مقصد، اولم، بعث مسئله لری ایله چوالا باشلی. آنڭ ادیبلسکن چغوب زاهد فیلسوف صفتینه کرووی شوشی واقعه نتیجه سیدر.

انگلتره، فرانسیه و گیرمانیا مکتبلر بڭ کوبسی ایله طانشقاچ اول روسیه گه فایتوب جماعت خدمتینه، باخصوص مکتبلر کوبه یتو هم اصلاحی ایشینه بیریل.

آخری وار.

ع. ف.

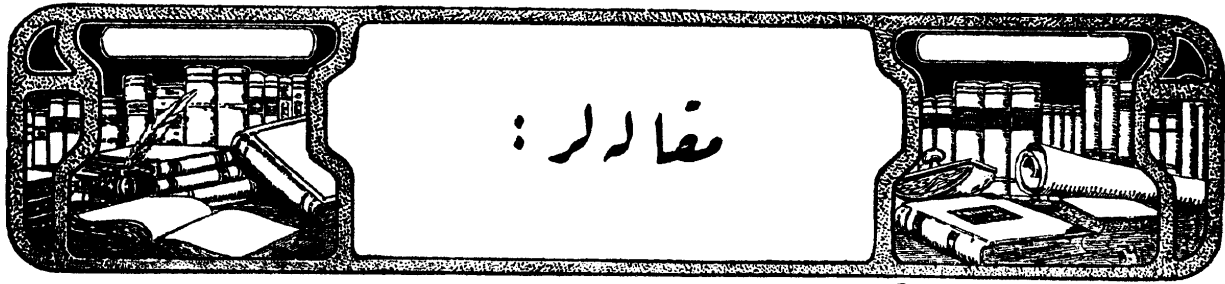
و محاصره آستنده فالادر. طولستوی نافقازدوق دین مسئله سی ایله اشتغال ایته باشلاغان ایدی. آنده یازغان خاطره دفترنده الله، حقیقت، ایمان، وجدان تعبیرلری یش اوچری در.

۱۸۵۵ نچی یلغی دفترنده اول یازادر: «الله و ایمان حقنڭده غی بعثلر میگا بیوک بر فکر بیردی؛ مین اوز عمرمنی اوشبو فکرگه خدمتکه حصر ایته رگه لازم طابامن. بو فکر- انسانیت نڭ ترقی ء فکر یه سنه موافق یعنی سر و خوارقنن پاک بر دین وجودکه کینر مکدر. بو دین-عقلغه موافق، سعادتنی آخرتکه قالدیری بلکه دنیا ده بیره طورغان بولسون. بو فکرنی وجودکه چغارر ایچون طبیعی ئلله نیچه بوونلر اونو کرک. بر بوون بو فکرنی ایکنچیسینه قالدیر، احتمال که قایچان بولسه تعصب یا که عقل بو دیننی آیاقغه باصدرر. بتون خلقنی، هر برسسن آڭلارلق بر دینگه جیوب یاقنلاندر و توب مقصد مدر» دی.

آفیسار طولستوی هر وقت شاد، طانلی سوزلی بولوب آنڭ یاننده غی کشیلر وقت نیچک اوتکاننی بلمی ایدیلر. اول بولماسه اچلری پوشوب بته ایدی. اول بعضا سیواستوپولدن یوغالا، بر نیچه کوندن فایتوب دوستلرینه، نیندی سفاهتلر اشله گانلگن سویله ب توبه ایته، کوکل عذابی سببلی چه چلرن یولقوب جلی، الوغ جنایتچی کبی روحی سونوک یوری ایدی. آنڭ «سیواستوپول خاطرهلرن» ایمپراطور آلیکساندر ثانی اوفوب بو قدر مقتدر یازوچینی دشمان فلیچی آستنده طونونی موافق کورمیچه آنی پیتربورغه فایتارتدی. سیواستوپولده صالداتلر آره سنده باشلقلردن کولوب چرلانغان بیتلر نڭ محرری ده اول ایکاننڭ بلنگاچ آنڭ عسکرلک استقبالی کیسلیدی، اول آفیسار لکدن چغارغه مجبور بولدی.

طولستوی پانتخت ادیبلری آره سنه بیک احترام ایله قارشى آلدی. زمانى نڭ اڭ زور محرر، شاعر-

مقاله لر:

توحيد و علم

۱۷

تحریر نوعلری

اسلامیته قاتشمقیدر. مسلمانلر بوبابده انتقاد نظری ایله باقمادقلرنندن خلافی حکمت و حقیقت اولان کوب درلو خرافی علملر اسلامیته داخل اولمش و بونک سببندن اسلامیتهک صفاسی ضائع و حکمتلری ستر ایدلنوب قالمشدر. بنی اسرائیل دینلرنده اولان تحریفلرهم اوشبو جهتدن میدانله کلمشیدی. حضرت پیغمبرمز کندوسی ده: «لم یزل امر بنی اسرائیل معتدلا حتی نشأ فیهم المولدون و ابناً سبا یا الامم فقالوا بالرأی فضلوا و اضلوا...» دیه بونلرده اولان تحریف و تبدیلنک یوللرینی کوسترمشدر. دین اسلام، اسرائیلیات، یونان و روم حکمتلری، جاهلیت شعرلری و خطبهلری، فارسلرنک عادتلری و علملری، آثوریلر و بابلیلرنک نچوملری، هند فلسفهلری ایله تمام آرالاشوب، بونک سببندن حقیقت حال هر کیم ایچون ده منکشف اولوب یتمادی. آنده مکنوز اولان حکمت قرآنیه همان ده مکنوز حالده قالدی. بر طرفدن بو کبی علملر، قرآن شریفنک درلوجه تاویل قیلنماقنه سبب اولدی. بونک نتیجهسی اوله رق عقیده اسلامیته گه انحراف ایرشوب افتراقات مذهبییه لر حاصل اولدی. بونلردن بعضیلری باطنیه دن و بعضیلری متناسخیه (۱) وه عطله گه منسوب اولدیار. و بعضیلری ده شعرادن و فلاسفه یونانییه مشربندن بولوب کتدیلر. طبیعی قرآن کریم روحندن چیقوب آنک حکمتلرنده ده اهمال ایتدیلر. بو ایسه تحریفدن باشقه برشی دگلدر. (۳) رهبانیت طریقهسی

اسلام دنیا سینیه کرمش تحریفلر کوب ایسه ده الک شایع اولانلری بونلردر: (۱) استبداد، عصییت وراثت قاعدهلری. قرآن شریف تقلیددن نهی قیلد. یغی کبی حکومت بابنده ده استبداد و عصییتدن نهی قیلمش و بو بابده قانون الهی اولان شریعت ایله حکم قیلماق ایله بیورمشدر. حالبوکه امت، بو توغورده قانون الهینی آرتقه ناشلامشدر و جاهلیت رسملرینه تقلید ایله عصییت وراثت، استبداد اصوللرینه تمسک قیلماشدر. بو اصول، اسلامنک اولگی دورنده امویلر طرفندن احداث قیلندی، سوکره عباسیلر، فاطیمیلر بوکا متابعت ایتدیلر و قانون ربانی اولان کتاب الله نی وراء ظهلرینه قویدیلر، «ولانفرقوا...» آیه کریمه سندن دوندیلر. حالبوکه ایسکی ملتلرنک حیات اجتماعیه لرینک بوزو-لمقی بونندن باشقه برشی دگل ایدی. های عربلر! دین اسلامنی اوزلری اظهار قیلدیلرده کندیلری دخی بو کبی بدعتلری اسلامیته ادخال ایتدیلر. سوکره، دین اسلامه فوج فوج اوله رق دخول ایدن هر درلو جنسلر و عنصرلر غالبیت جنسیه لری ایله عصییت و استبداد طریقه لرینه کردیلرده عصردن عصره بتون عالم اسلام غوغا و منازعه ده قالوب قانون الهی اولان قرآن کریمنک حکملری معطل قالدی. (۲) ایسکی دینلرده و ملتارده بولندیغی کبی اسلامیته عالمینه ده هر درلو ملتلرنک علملری و ادبیاتلری دخول ایدوب هر درلو ملتلرنک مدنیتلری

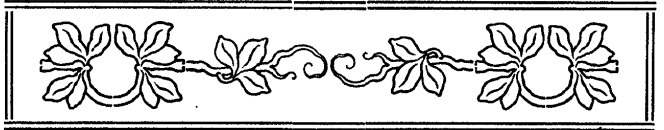
(۱) چونکه اهل قرآن دن اولان بعض نوقه لر تناسخ ارواح مسلکی ایله قائل اولدیلر. اسمعیلییه و قرامطه فرقه لری امام معصوم و مسلک تعلیم ایله کتدیلر. بو طریقلر هند فلسفه لرینک اختلاطندن نشئت ایتمش اولسه کرکتر...

دخول ایتمکیدر. ایسکی دینلرنڭ تحریف ایدلمکربینه سبب اولان بو بلا اسلامیت نڭده باشینه کلمشدر. اسلامیت، کامل اعتدال و اقتصاد اوزرینه بنا قیلنمش بولسه ده آنی دخی رهبانیت طریقه سی اول بنا سندن بر آز چیقارمشدر. بو طریقه دخی افراط ایله تشدد و ریاضت قیلنشدن نشئت ایتمشدر. اسلام عابدلری و صوفیلری افراط درجه ده ریاضت قیلوب کیتمشلر، حضرت پیغمبرمزنڭ سنت عادل سندن ایلرلوب تنبلیک بولینه توشمشلر و بو بابده دخی درلو طریقه لره آیرلمشدر. بو دخی بر نوع تحریفدر. (۴) فسق و فساد بولینه کروب کتاب الله نی ضائع قیلماق بیدر. صلات و صیام کبی اعمال فطریه لرنی ده ضائع قیلدیلر و قرآن کریم دن مستفاد اولان اعمال صالحه لر ایله تأدب ایتما دیلر. و آنلرنی بتونلای اونوتدیلر. بوسبیدن کتاب الله مسلمانلرنڭ و راء ظهورلرنده قالدی. بو دخی تحریف دیمکدر. (۵) تهاون ایله کتاب الله نی استماع و آنی روایت قیلماقنی ترک قیلماقنی اوشنداق هر بر حادثه ده عمللرنی آکا تطبیق قیلماق بوب آنی معطل بر حالگه بر اقاما قیلیدر. ایسکی دینلرنده بویله تحریف قیلنمشلر ایدی، اسلام باشینه ده بو بلا کادی. (۶) اختلاف مذاهبدر. قرآن و سنت دن استنباط اولنان علوم فقهیه ده افتراق ایتمک سببیدن علم فقهنی تقسیم ایدوب مذهب لره آیرلیدی. قانون الهی اولان فقهنی پاره پاره قیلوب آنڭ مذهبی بونڭ مذهبی دیه تقلید بلیه سنه کردیلر. اسلام، بونڭ سببیدن بر انحطاط گردابنه دوشدی، قرآن کریم ده مکنوز اولان علم و حکمت نورلرنڭ مکسوف اولماقنه بو دخی الوغ سبب بولدی. و برنیچه درلو آفتلر ظهور ایتدی. بونلرنڭ بری ایسه قرآن کریم نڭ بتون علم و حکمتلرنی مذهب باشلرینه حصر قیلماقدر. گویا امام اعظم لر، شافعی لر، احمد لر، مالیک لر، قرآن کریم نڭ باریق علملرنی استنباط ایدوب آلوب بتور دیلر ده قرآن کریم دن یا کیدن استنباط قیلور ایچون علوم و آدم قالمادی. حالبوکه: قرآن کریم، علوم اولین و آخری ننی جامع اولان

بر فعرسز کتاب اولدیغنده شبهه یوق، بوکا ایسه بتون امت اتفاق ایتمکده در. آنده محزون اولان علملری حضرت پیغمبرمزدن باشلاب آخر زمان غه قدر اولان بتون امت همان یازوب طورر اولسه لره بتمایه چکدر. تقلید بلیه سی علوم قرآنی بتونلای اونوتدی ده شونچه اوزاق عصرلردن بیرو اولان یوزلر ایله میلیون قلمنر معطل قالدی. یوزلر ایله میلیون فکرلر ضائع اولدی. اجتهاد و استنباط یوللری سد ایدلنوب شمدی بیڭ سنه اولور قرآن عظیم دستور اولنمیوب معطل بر حالده طورر. عصرلر ایله زمانلردن بیرو، میلیونلر ایله عالی فکرلر اسیر اولنوب میلیونلر چه ورثة انبیا اولان عالملر و طریقت عادلر اولان فاضل انسانلر رواج سنر و نفوذ سنر، قدر سنر حالده قالدیلر. آنلرنڭ اورنلرنی: کاهنلر، مجادلر، مرثیلر، مداهنلر، آلوب «ائمه» اسمینی کوناروب طورر لر.

ایکنچی آفت: تقلید سببیدن کتاب الله غه اعتصام قیلماق بتدی علم طریقتدن آنی استماع و روایت منقطع بولدی. چونکه بتون امت مقلد بولدی ده کتاب ایله آنلرنڭ آراسینه تقلید بلاسی بیوک سد بولوب قالدی. روایت ایکی نوع اولوب بری صریحی و دیگرى دلالت بوللو اولان روایتدر. صریحی اولان روایت ایسه آیت قرآنیه و احادیث نبویه نڭ هر فایولرینی کندی لفظلری و کلمه لرنی ایراد ایدوب آنلره اعتصام قیلماق و آنلر ایله هر بابده دلیل ایتمکدر. دلالت ایله اولان روایت: کتاب و سنت دن هر درلو علوم و معارف استنباط و استخراج قیلماقدر. حالبوکه تقلید طریقه سی تمام تعمیم اولندیغندن کتاب الله غه اعتصام قیلماق و آکا مراجعت قیلماق یوغالمش، روایت نڭ ایکی طریقیده بتونلای منقطع بولمش و کتاب الله ده مکنوز اولان علم و حکمت بتونلای منسی کبی اولوب قالمشدر. بوشی تحریف یوللرندن اولور... امام سرورالدین بن مفتاح الدین.

اسلام دنیاسی .

I

روسیه اسلاملی .

بوندن فرق ییل مقدم ، تونسر عالمترینک الوغلرندن اولان محمد بیرم حضرتلری طرفندن تالیف ایدلمش « صفوة الاعتبار » نام اثرندن مقتبس .

روسیه مملکتی پک آز زمان ایچنده زورایوب کتمش بر دولتدر . کوبدن دگل گنه مختلف قبیللردن وباش باشداق خلقلردن عبارت اورنلر جنگیز خان اوغلی باتوخان طرفندن ضبط ایدلنوب الوغ بر مملکت تأسیس قیلندی . باتوخان بالالری مملکت اداره سنه ماهر اولمادقلرندن اسلاوانلر ، روس اسمی ایله آز آز فوت کسب قیلدیلر واک صوگرده ده باتوخان بالالری لرینگ آرالرینه تقریقه صالدیلر ، تاتارلر اوزلری بر بری ایله صوغشورغه وروس کنازلری ایله اتفاق توزورگه کرشدیلر . ایشته اوشبو فرصتی غنیمت بیلوب ۸۸۶ - ۱۴۸۱ تاریخنده روس کنازلرندن ایوان ، اوزینه ویلیکی کناز اسمنی ویروب بر حکومت توزودی واصلوان قبیللرینی اوز قول آستینه بیغوب کوچ حاصل ایتدی . صوگره روس کنازلری برگه قوشلوب حکومت تأسیس ایتدیلر ، تاتارلری بر برر آلوب آخرنده تمام یوندیلر . کیچهگی کون دنیانی تتراتوب طورمش تاتار حکومتی برنده میخائل رومانوف ، پتر ویلسکی ، یکانرینه کبی همتلی پادشاهلر سببندن دنیانک الک الوغ حکومتلرندن بری اولان « روسیه » دولتی ظاهر اولدی . (روسیه نی بو کونگی روسیه ایدوچیلر حقیقت حالدده مغوللر و تاتارلردر) . روسیه ده ، سکسان میلیون قدر جان حسابی واردر (کتاب یازدیغی وقتده) . بونک آلتمش میلیون مقداری آرتودوفس مذهبندن اولوب سکز میلیون قدرلیسی مسلمان ، بوندن فالانلری باشقه مذهبلرگه منسوبلردر .

روسیه ده آچیقندن آچیق اولارق دینده جبر اولماسه ده ، خلقلرنک آرتودوفس مذهبنه کر مکاری وروس لسانینی قبول ایتمکلی حقنده سیاسی جهتلر ایله اجتهادلر قیلنه در .

اگرده کامل معناسی ایله روسیه ده حریت اولسه ایدی خلق افراط درجه ده ترقی قیلورلر و هیچ بر وجهدن باشقه دولتلر بوکا قارشو کیلورگه جسارت کوسترمازلر ایدی . برکت ویرسون که بو دولت ، استبداد اصولینه قولمش و شونک سببندن بایلق ، علم و فکر جهتندن الک آرتده قالمشدر . شویله ایسه ده بو کونگی ایمپراطور آلکساندر ایکنچی ، کریستیا نلرنی آزاد قیلدی و اوشبو سببندن عوام خلقینه بر روح کروبو کوتارلوب کتمکلی احتمالدر .

روسیه ده اولان مسلمانلر ، پک ایسکی وقتده اسلام قبول ایتمشلردر . الک الک اولارق مسلمان اولان پادشاهلری آلماس خان بن سلکی خان ایدی . مذکور خاننک تختکاهی « بلغار » شهری اولمشدر . « بلغار » شهری ، فسقه تونلرده یستو نمازی فرض اولوب اولماق مسئله سی ایله فقه کتابلر نده شهرتی واردر . لکن بو مملکت اهالیسی پک مقدم وقتلرده مسلمان اولقلری حالدده اوشبو یستو نزاعی پک صوک ظاهر اولقی ، اولگی عالملر فاشنده یستو فرضلی حقنده شبهه اولمادیغینه دلیل اولور .

مذکور مسئله حقنده معاصرلرمزدن علامه هارون بن بهاءالدین المرجانی شهاب الدین مستقل بر کتاب تالیف قیلوب (ناظورة الحق فی اراده ایتهدر) یستو واجبلغنی اثبات ایتدی . دین و علم تنزل ایتدیکی وقتده بویله ذانلرنک ظهوری ایچون الله تعالی حضرتنه حمدلر قیللق وظیفه مزدر (بو سوز شهاب الدین حضرتنی ، اوز اطرافنده اولان ملالرنک اکفار ایدوب ماتاشدقلری وقتده یارلمشدر) .

«جده» دن «استانبول» شهرینه کلدیکم وقت ، پاراخودده روسیه لی بر مسلمان کوردم . اوزینک لسانی آکلارلق اولمادیغندن «بوسنه» تورکلرندن بر ذاتنی ترجمان قویوب روسیه مسلمانلری حقنده معلومات

و قتلرده هر طرفدن یهودلر کیلوب، آلداب بولداب همیشه مسلمانلر قولندن یرلرنی صاتوب آلوب طورالر. ناتال مملکتنده ده مسلمانلر کوبدر. هواسی گوزل اولدیغی ایچون بو ولایت «آفریقا اوجماخی» دیه مشهوردر. بونده اولان آغاچلر، اولنلر، چچکلر، اورمان و بولونلرنی کورمش کیهسه هیچ آیرلا آلماز. مسلمانلر بو کونگه قدر قرآن اوفودن باشقه نرسه تحصیل ایتمازلر ایدی. شمئی یهودلر کیلوب هنرلرنی و کسبلرنی قوللرینه آلا باشلادقلری سببندن معیشت محاربه سینه مجبور ایدیکلرینی پک تیز سیزدیلر، شونک ایچون ده انگلیز چه اوقورغه کرشدیلر. دورتیوز مقدارنده بالا تربیه لنوب طوراً طورغان دینی بر مکتبلری وار.

ناتال مسلمانلری آراسنده انگلتره دارالفنونلرنه اوقوب شهادت نامه آلمش دوقتورلر و ملت مجلسنده اعضالر و حکومت مأمورلری وارد. فقط سان اعتبارنچه آز اولدقلرندن و اوقور ایچون ده بر قدر صوگه قالدقلرندن مسلمانلر، باشقلر ایله بر حقه دگللر، آنلرغه چبر قیله لر. فس کیوب یورمک، حکومت فاشنده عیب سانالادر. فس کیوب یور و چیلر تراموا- یلرغه اوطورمقدن ممنوعلردر. بونده اولان مسلمانلر، نظافت که رعایت ایدهلر و ممکن قدر گوزل کیوملرده یورمکده لدر.

بو مقاله نی بزگه محمود مبارک شار شواردیازدی. مذکور ذات، بوندن بیس ییل مقدم مصرغه کلوب مسلمان اولمش بر انگلیزدر. جنوبی آفریقاده سیاحت قیلوب یوری و اوشبو کونلرده مصرغه قایتدی. زیراک و مهنب بر آدمدر. شمئی مصرده قالورغه و شونده عمر کچررگه نیت ایدوب طورادر.

III

کاشغر مسلمانلری.

(صراط مستقیم ژورنالندن مقتبس)

کاشغر، چین مملکتندهدر. سیاسی و اقتصادی حاللر طوغر و منده بو یاقین زمانلرغه قدر چین مملکتی

صوردم. قورفوندمی یا که جهالتدنی نه دندر؟ طوغری جواب ویرمادی. جوابینک مضمونی اوشبو ایدی: « روسیه دولتی مسلمانلرغه پک احترام قیله، آنلر آراسنده اولان دعوی نزاعلر ایچون اوزلرینه مخصوص محکمه لر وار. »

هر کیم که معلوم اولدیغینه کوره روسیه مسلمانلرینک لسانلرنده رس-میلک صفتی یوقدر. حکومت مکتبلرنده اولان درس لر عهوما روسچه در. ایمدی لسان، وارلقه حساب ایدلماسه احترام معناسی نه در؟ بو کونده جنسیتنی صاقلاوچی بر شی اولسه اولده لساندر. لسان بتسه جنسیت قالماز!

II

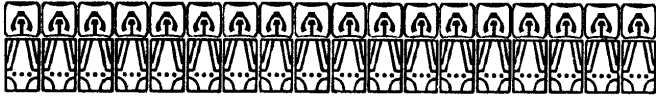
جنوبی آفریقاده مسلمانلر.

(المؤید جریده سندن مقتبس)

انگلیزلر قول آستنده اولان « جنوبی آفریقا » مملکتی کاب، ترانسوال، ناتال کبی ولایتلردن عبارتدر. بو یرلرده ایلیک و قتلرده «هوتوتوت» اسمنه وحشی قوملر طورر ایدی. صوگره هولانده لولر کلوب بو مملکتلرنی ضبط ایتدیلر و «ملایو» قبیله- سندن اولان مسلمانلرنی، اوزلرینه خدمت قیلدرر ایچون اسیر آلوب اوشبو یرلرگه تاشوب طوردیلر. ملایو مسلمانلری اوزلرینک دینلرنده پک اخلا- صلی و ثباتلی قوملر اولدقلرندن هولانده قومی بونلرنک دینلرینی تاشلاتورغه طریشسه لرده مقصودلرینه یته آلمادیلر. صوگ و قتلرده اوز اوزلرینی هولانده با یارلرندن آزاد قیلوب اوزلری دنیا کوتارگه کرشدیلر. بو مملکتلرده اولان شهرلرنی قل اولوب طوردقلری و قتلرنده مسلمانلر بنا ایتمشلدر.

آزاد اولدقلرندن صوگ مسلمانلر «کاب» شهرنه اک ایلیک مرتبه اوله رق جامع شریف بنا قیلدیلر.

کاب مملکتی اک گوزل هوالی اقلیمده اولوب یمشالرنک انواعی ینشور، ایگون اوکار. مسلمانلر اجتهدالی و دنیا هنرلرندن معلوماتلی خلقلدر. بتون مملکت دیپوراک بونلر قوللرنده ایدی. لکن صوگ

آداشقان لغتلمز تاپقرنده.

شرق خلقلری آراسنده عربلردن قالا، تللری جیگل، ادبیاتلری مول، لغتکه بای، شبهه سز، بز تورکی قوملری بولورمز. عربدن قالا، بزم تلمز. جیگل دیدک، شو سوزی بز عمومی بلواغه تقلید یوزندن آیتدق. یوقسه حقیقته عربچهدن بزم تورکی تل کوب مرتبه جیگلدر. بز مونی - ان شاء الله - اوز اره تنده دلیللری و مثاللری ایله تحقیق ایته رمز. بو اره تنده شو جیگل تلمزدن، مول لغتلمز دن بک کوبلری آداشوب کیتوب بوته نلرگه مال بولدیغینی و شو عزیز لغتلمزنگ بو کونده اوزمزه یات تولیدیغینی و اوزمزه فایتاروب، آلوب کیلوب قوشو تپوشلگینی یازامز. بز شوندا لغتلمزدن بر قدرینی کوگل دفترمه تیروب (اقتطافی اینوب) قویوب ایدک. شولرنی الفبا اره تی ایله «شورا» مجموعه سنده دلیللری ایله یازوب کورسه تمک بولدق. لکن بعض افندیلمز اول سوزلرنی یاتسنغاندا کورنه لر. شول تاپقرده بر قدر ایضاح یازارغه لزوم تابلدی.

بزم ایسکی و هلاکتی عادتلمزدندرکه بر بنده ناک عاجزانه آیتقان سوزینی یاخود قضیرانه اشله گهن اشینی بز، خطاسی یوق و قیامت که قدر آلشنورغه یارامای دیب توشنه مز. اصله بزم، بوتهن خلقلر کبی تیزلک ایله ترقی ایته آلمامزنگ ایگ مهلك سببی ده شو اعتقادمزد.

آداشقان لغتلمزنگ کوبی روسلرده در. روس لرننگ فیلولوغلرندن لغتچیلری بزم سوزلمزدن بر آزن اجنبی لغتلر کتابنده یازسه لرده کوبی اوزلرنکی آرا- سنده یازامشدر. روس لغتچیلری بلکه اوزلریده بزدن کروش لغت ایکنن بلمه یلردر. عرب و فارسی تللرنده ده بزم لغتلمز آز توکلدر. اختری ایهسی اوزیده نیچه نیچه لغتلرنی «تورکیچه دن معرب»

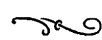
آروپا دولتلمزنده اولان حاللرگه اوخشاماز ایدی. وایلر اوزگرمک سببندن قانونلرده اوزگروب طورر ایدی. صوگ وقتده چینده هم آروپا اصولینه موافق اصلاحات باشلانیدی، لکن علم و معرفت اهلی آز اولدیغی سببندن اوشبو اصلاحات اشلری پک یواش روده ترقی ایتمکده در.

بر سنه اولور بو اطرافده هر شهرده بر عدد مکتب ابتدائی تأسیس اولندی. اهالی، بالالرینی اوقوتورغه مجبورلدر. اختیارلری ایله ویرلماش بالالر حکومت طرفندن جبر ایله آلنورلر.

کاشغر ترکلی غایت جاهلدر. دورت میلیون حساب ایدلمش بو مسلمانلر ایچنده یگی یازلمش کتابلر، غزته و رساله لر، مطبعه لر یوقدر. دینی عاللمزنده دخی دین، وطن و ملت قایغوسی یوق. عاللمز، وقف ایله طوررلر، امام و خطیب اولمقدن باشقه نرسه فکر ایله آلمازلر.

کاشغر علماسی، امام و خطیبلردن باشقه بر قاضی، بر مفتی و بر اعلمدن عبارت اولوب، بونده شیخ الاسلام یوقدر. قاضی و اعلم خدمتلری آقچه آلوب مسلمانلر آراسنده دعوی و نزاع اوزمکن عبارت اولوب، بونلرننگ شوندن باشقه ده فکرلری یورماز.

چینچه اوقوتولمق اولان مکتبلرده مسلمان بالالرینه ملی و دینی تربیه و یرمک ایچون بر عدد اولسون معلم تعیین ایدلماش. بایلر و عاللمز حتی بوننگ اهمیتلی ایدیکنی ده آکلامامقده لدر. اگرده بو حاللر دوام ایتمسه کاشغر مسلمانلریننگ عاقبتاری خیرسز اوله چقدر. بونکله برابر مسلمانلرده بایلق یوق، اسلام بالالرینگ زیرا کلکلی معلوم، لکن بونلر حقنده قایغر و چیلر هنوز کورلمیدر.

عبرتلی سوزلر

هر نرسه فی بیلوچی ظننده اولمق عقلسزلق و هر نرسه فی بیلور ایچون اجتهاد ایتمک عقللیلق علامتیدر.

آلندیغنده شېبه یوقدر .

روسلرنی بولای قویا تورایق . بو کونگی اوروپانک توب تمدنی (قولتوراسی) آندلس اسلام لرندن آلندیغینی اعتبار ایتسهک، آندلس مدرسه لرینک اچنک درس اویره توچیلرنک کوبی تورکستاندن بارغان تورک بالاسی ایدیگینی ایسکه نوشرسهک بزرگه ЭКОНОМІЯ سوز ینک شاو (خالص) نورکیچه ایدیگینی اثبات ایتهرگه دلیللر تابلادر .

بز مونی الف اره تنده یازاچقمر .

۲۰ نچی سانلی «شورا» ده مذکور بولغان قالا، ارهت، سازین سوزلرنک تحقیقی اوز ارهتلرنک یازلور . «ایدل» غزنهسی یالقهای کونه نورسون . معلم حسن علی

دیه قید ایتوب کیتمشدر . همه فارسی چه دن معرب دیگان لغتلرنک اچنده ده اصل ده تورکیچه دن آلنگان لری باردر . فقط مع التأسفی، ش . سامی بک قاموس تورکیده کوب لغتلرمزنگ اصلن تیکشرمهی، بولندیقی حالنچه فارسی در هم عربی در دیه اشاره لب کیتمش در . موندای اشلری اول ذاتنک قصورندن در . بر لغتنک اوزمزچه ایدیگینه دلیللی تابلوب توردقده بر سامی نک سوزی توگل ، یوز سامی بولسهده سوزی چینده قالاچقدر .

روسلرنک بو کونگی ادبیاتلرینه قاراب ، تور- کیچه دن سوز آلورینه تعجب ایتوچیلر بولور . درست ، روسلر اوزلریده آور و چوبالچق تللرینی بر قدر شومارتوب جانلی تللر قاتارینه کوته روب اونورتشلر در . روس ادبیاتی نک بیانی (Словесность) قسمی نک تاریخی فارالسه ، روسلر ایکی یوز یلدن بیر ده گنه مک مشقتلر ایله شو ادبیاتلرن تور- غزدقلمی کورنوب نورادر . اما آندن بورن نه لری بار ایدی ؟ - هیچ . . .

تورکی اولوسلر نیچه عصرلر روسلرغه حاکمک قلوب اوزلرن کنهز تانوتدقلمی تاریخ مطالعه ایتوچیلرگه معلومدر . قانلرینه سکمش عادت بوینچه بو کونده ده بزرگه کنهز لقبی ایله خطاب ایتهدرلر . شو حالده تورکی تلدن روس تلینه بر نیچه یوز لغتنک کروپ فالوینه تعجب ایتهرگه اورن یوقدر . بز کاغز بیتلرینه یازلغان لغتلردن گنه بر نیچه سن ثانوب آلدق . اما عوام آراسنده سویله نه تورغان تورکی لغتلرنک فانچه ایکانی خدایغه غنه معلومدر . دونسقوی اوبلاستلق بر اوچیتلنک آیتوینه کوره ، جنوبی غوبیرنالر دهغی عوام آراسنده تورکی لغتلر بی حساب بولسه کیرهک .

زمانه ننگ انسان آفندیلری بزه خاخورلرنیده کورسه تندی . دقت اوزره تفتیش ایتکانده بولرده ده بر قدر تورکی لغتلر بارلغی آکلشلادر . خاخورلر корова سوزن بله سلر ، بلکه хадаба دیورلر . شو سوز خایداما - هایداما - آیداما سوزلرندن

بزنک ترقی .

تاتارلارده ترقی بارمو ، یوقهو ایدیگینی بیان ایتکانچه گه چاقلی ترقی حقنده ، مشهور آرسطو حکیمنک سوزینی ایتوب کیتسهک شاید فائده سی بولور و شونک ایله برابر بزنک یازاچق سوزلریمزه مقدمه حکمنده بر خدمت ایده یلور . آرسطو حکیم : «ترقی - هر ایشده آلفه کیتمک - کوککه منو کبک آغیر ایسه ، منقرض بولو کوکدن توبان نوشو کبک ینگلدر» دیمش . دیمککه بر نرسه نک بوغاری منووی نه چاقلی مشقتلی ایسه ، بر ملتنک ترقی و خصوصی کشیار نک هم شخصی کمالات کسب ایدولریده شولچاقلی مشقتلیدر . مثلا بر نگرمان طاشینی طاغ باشینه منگوزمک ایچون نه چاقلی فوتلر صرف ایدلیدیکی حالده ، آنی طاغ باشندن توشور ایچون بر کشینک قولغه ایله آنی فوزغاتوب بیاروی ییته . ملتلرنک تریلری ده شول چاقلی آغیر خدمتلر ایله وجودکه کلدیکلری حالده ، بالعکس انقراضلری طاغ باشندن نه گهره نلگن طاش کبک مشقتسزگنه اوزلکنندن

ايتمهكچى بولامز . بىزنىڭ كوز آلدىمىزدا ياوروپانىڭ ترقىسىنى دائىر تورلىقچە نىچە جىلدلەپ روسچە كىتابلار بار . بونلارنى مطالعه ايتكەندە انساننىڭ كوكلىنى ئىركلى ئىركسىز بۇرۇنقىلارنىڭ : « علم اينە بىرلەن ئۆيى قازو كېك مشقتلى » دېگەن سۆزلەرى ايله آرسطوننىڭ : « ترقى كوككە منو كېك آغردى » دېگەن سۆزى خۇشال بولۇپ ، اول سۆزلەر اوزلارنىڭ درىستلىقىنى اثبات ايتەلەر . ياوروپادە غى مەترقى ملەتلەرنىڭ ھەر بىرىنىڭ ترقىسى ، آرسطوننىڭ ئىلگى قاعدەسىنە موافق اولارنىڭ وجودكە كەلگى كېك ، وطندىشمۇ اولان روسلارنىڭ ھەر ترقىلەرى شۇل قاعدەگە تامامىلە موافق بولۇپ وجودكە كەلگەن . بىز ھازىردە غەمىمىزنى ئورۇپانىڭ ترقى تارىخىدە كۆچمە نىچە ، وطندىشمۇ اولان روسلارنىڭ ترقىلەردىن كەلگەن بىر تىپىدە شەكىل كېرەكلى قىر مەلۇمات وىرگەن و شۇنىڭ ايله بىرلەن تاتارلارنىڭ ترقىلەردىن كەلگەنلىكىنى نە چاقلى اورۇنسىز ايدىكىنى اثبات ايتەلەر .

بۇرۇنقى روسىيە دە غالى درجە اوفو بولماغان كېك ايتىدۇكى اوفو ھەر كىرگەنچە بولماغان . روسىيە دە ايتىدۇكى اول زمانە چە اوفو پىتىر وىلىكى زمانە سىندىن باشلانغان . روس تارىخىلارنىڭ قايسىلەردە « پىر اللەسى » دىيۇپ يورۇتۇلغان آتاقلى پىتىرنىڭ امىرى بۇ نىچە روس خەلقىنى دىئاوئى علملەردىن خەردار ايتەك نىتى ايله ۱۷۱۶ نچى يىلدە روسىيەنىڭ تورلى اورۇنلەردە (Цифирныя школы) ئاتالغان ۱۲ مەكتەپ آچىلغان . ۱۷۲۰ نچى يىلدىن ۱۷۲۲ نچى يىلغە چاقلى بو مەكتەپلەرنىڭ سانى ۴۲ گە ئىشىدىرىلگەن . ۱۷۲۷ نچى يىلدە جىولغان خەبەرلەرگە قاراغاندە ، اختیارلى ھەر اختیارسىز بو مەكتەپلەرگە ۲ مەكتەپ ئىزغىنە آرتىق بالالار آلونغان . لىكىن نادانلىقنى «عبادت» دىيۇپ اوبىلاوچى اول زمانىنىڭ روسلەرى ، علم دېگەننىڭ بارىسىنە دە دىشمان بولدىلەرى سىببىلى پىتىر وجودكە كىلتورگان مەكتەپلەرگە قارىشا باشلاپ بالالارنىڭ اول مەكتەپلەردىن آلا باشلانغانلار . تورلى طرفنىڭ خەلقلەردىن مەكتەپگە اعتراضلەر ، بىزنىڭ بالالارمىزنى اوفودىن خلاص ايتىسە كۆز

وجودكە كەلەر .

انسانلارنىڭ ئاندىن طوغۇلۇرى تورلى زمانە بولغانلىقى و بنا ئىلە مەقدىم طوغۇش انسان ايلە سوكتىدىن طوغۇش انسان آراسىدە كۆدە ھەر قوت دە آيورمە بولدىغى كېك ، ترقىنىڭ سىببى بولغان علوم و فنونگە اولارەك تەسك ايتەكەن ملەتلەر ايله ، غەلەندە قالوب ترقى غە سوكتە باشلانغان ملەتلەر آراسىدە ھەر آيورمە بولماقچى طەبىئەت . اوچ دورت ياشلىك سىبىنىڭ ، اوزىدىن كىرەكى اوتوز يىل چاماسى مەقدىم طوغۇش كىشى چاقلى بولۇپىنى اوبىلاوى نە چاقلى خەللى ھەكىمات ايسە ، مەترقى ملەتلەر دن نىچە يىللەرغە توگىل ، بىلكە نىچە عصرلەر سوكتە اوبىلانغان و بنا ئىلە ترقى ايتەكەن خەلقلەر خەتم كەتەپ قىلو درجەسىنە ايتەكەن زمانلەردە بو ئىچى مەدەنىيەت الفەبىسىنى غەنە اوفورغە باشلانغان ملەتلەرنىڭ تىگىلەر چاقلى بولۇپىنى امىد ايدىلەرى شۇلچاقلى خەللى ھەكىمات و شۇلچاقلى خەللى طەبىئەت .

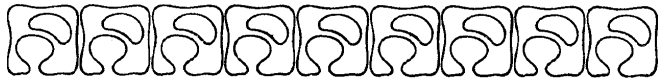
تاتارلارنىڭ ترقى ايدىلەرى ايله ايتماولۇرى طوغۇر و- سىندە بىزگە كۆب وقتلەردە ايسكى فەكرلەر ايله سويلەرگە طوغۇرى كەلە . اوتەكەن سىنلەردە ايسكىلەردىن سوزگە اوستا بىر ملا ، بىزگە : « تاتارلار ترقى ايدە دىسىز . ترقى ايدىلەرى نى ايش ايشلە دىلەر . اصول جەدەدە فائەدەلى دىيۇپ يورۇسىز . اصول جەدەدە كۆز نە فائەدە كورسىدى ؟ » دىيۇپ بەيلىنگەن ايدى . بىز آكۇ : « درىست تاتارلار ترقى سىنلەردە ، سىزنىڭ انقراض غە سىر ايدىكۆز چاقلى اوزون يول كەتە آلمادىلەر . سىز ترقى سىرلەرىنى انقراض سىرى چاقلى نىز . ايتەسكۆز كەلە . ھالبۇكە اول سىرلارنىڭ بىرى يوغۇرى ئابا بولغانلىقىدىن مشقتلى ، ايكىنچىسى چوقۇرغە ئابا ئوبان بولدىغى سىببىلى بىنگىل بولغانلىقى اىچون آرارلەندە آيورمە بولۇپىنى طەبىئەت » دېگەن ايدى .

تاتار ملەتىنىڭ ترقىسى اىچون شاقلى غەنە مەقدىس خەمەتلەرى بولغان آكۇلى امام و مەدرىسلىرىمۇ ايله ، اوفوچى ياشلەر مەزدىن ھەر تاتارلارنىڭ ترقىلەرىنە امىدسىز قاراپىلەر بار . مۇنە شۇنلەردىن بىز بو بىندەزدە اول امىدسىزلىكنىڭ خەتە ايدىكىنى تارىخى دىلەلەر ايله اثبات

ايدى دىيوب عريضة لر باوا باشلاغانلقدن حكومت ۱۷۲۰ نچى يلدە نيگيلرنك صوراولرينى پيرينه يتكوررگە مجبور بولغان. شول سببلى مذكور مکتب لردە اوفوچى بالالرنك صانى بيك آزايمان. اول زمانده روسيه ده دنياوى مکتبلر بولماغان كبك يونلى باشلى دينى مکتبلر هم بولماغان. دينى مکتبلر نك وجودكه كيلووى آنچق اداره روحانيه نك (Духовный регламент) ۱۷۲۱ نچى يلك آرخير- يلرگە هر بر يپارخياده مکتب آچو حقدە امر ايدوى صوكنده غنه وجودكه كيلگان. شول امر نك تأثيرى سايه سنده، ۱۷۲۱ نچى يلدن ۱۷۲۵ نچى يلغه چاقلى روسيه نك هر بر اورنده ۴۶ دينى مکتب آچولغان. ديمككه، پيتر ويليكى نك آخر عمرنده حاضرگى گوپيرنالرنك هر برسندە بر دينى و بر دنياوى مکتب بولا يازغان. كوده اوتمينچه تيگى دنياوى مکتبلر ايله دينى مکتبلر آراسنده شاگرد ايچون نزاع چيفوب هر ايكوسى اوزينه شاگرد دعوى لرغه طوتونغان. سينود، «روحانى بالالر، دنياوى مکتبلرده اوفوماسونلر. آنلر دينى مکتبلرگە فايئارلسونلر» دىيوب دعوى لاديفى سببلى شاگردلرنك كوبيسى دنياوى مکتبلردن دينى مکتبلرگە فايئارلغانلر. شونلقدن پيتر آچقان دنياوى مکتبلر نك كوبسندە شاگردلر بيك آزايبوب، آرارلندن ۱۴ مکتبه شاگرد بتونلاي قالمينچه آنلر يابلورغه مجبور بولغانلر. شولاي ايدوب ۱۷۲۷ نچى يلدە، ۲۸ II. III. لردە بارى ۵۰۰ گنه شاگرد قالغان. شول چافده يعنى ۱۷۲۷ نچى يلدە بتون روسيه ده ۴۶ دينى مکتب بولوب بونلرده اوفوچى شاگردلر ۳ مك ۵۶ كشى بولغان. ديمككه روسيه غه آوروپا مدنيتىنى كيتروى و بناء عليه روسلرنى مدنيت بولينه صالوى سببلى روسلر طرفندن پير الله سى عنواننى آلغان پيتر ويليكى نك وفاتندن ايكى يل صوكره بتون روسيه ده اوفوچى شاگردلر اوچ مك بيش يوز ايللى آلطى كشى بولغانلر. ۱۷۲۴ نچى يلدە پيتر نك فرمانى ايله روسيه ده «آفاديميا»

آچيلورغه قرار ويرلگناچ، روسلرغه فنى درس لر (лекция) اوفومق ايچون زاغرانينسه دن پرافيسورلر چاقرلغان. بو پرافيسورلر ۱۷ لب بولسه لردە درس طگلارغه روسلردن بر كشى ده بولماغانلق سببلى آبدراغاچ آنلر درس طگلار ايچون گيرمانيان ۸ شاگرد چاقرغانلر. ديمككه: پرافيسورلرنك صانى شاگردلرنكندن ايكى اولوش آرتق! ۱۷ پرافيسورلردن اوفوچى، برگنه بولسه ده روس بالاسى يوق. بار كبك سكزيده گيرمانيان كينورلگان !!
 پيتر نك وفاتندن صوكره روسلرده اوفو بيگر نك توبانه يوب كيتكانلكدن آنك آچقان مکتبلرينك كوبيسى يابلغان. روس تاريخلرنده پيتر ويليكى دن صوك، آناقلى ايكنچى يكاتيرينا زمانه سى علم دورى ايدوب ياد ايديله. آنك زمانه سنده ۱۷۸۲ نچى يلدە «خلق مکتبلرى تشكيل اينو حقدە كاميسيا» اسملى بر كاميسيا ياصالوب اول كاميسيا ۱۷۸۶ نچى يلدە اشكه باشلاغان. اول اشكه باشلاغاندن صوك روسلرده اوقو تاغيدە كوتار يلوب كيتكان. مونه شوشى كاميسيانك اجتهدندن صوك روسلرده كوتارلگان اوقونى كورستكناچ بز نك اميدسزلرگه تاغيدە بر جواب بولوب چغار ديو اويلاديغمزدن، بز اول حقدە بولغان معلوماتنى ترنيسى ايله يازوب ۱۹ نچى عصر نك باشينه چاقلى كيلتوره مز.
 شوبله كه روسيه ده:

اوقوچى بولغان	اوقوتوچى	مکتب	نچى يلك
۴۳۹۸	۱۳۶	۴۰	۱۷۸۶
۱۱,۰۸۸	۳۹۵	۱۶۵	۱۷۸۷
۱۳,۵۳۹	۵۲۵	۲۱۸	۱۷۸۸
۱۴,۳۸۹	۵۷۶	۲۲۵	۱۷۸۹
۱۶,۵۲۵	۶۲۹	۲۶۹	۱۷۹۰
۱۷,۷۸۷	۷۰۰	۲۸۸	۱۷۹۱
۱۷,۵۰۰	۷۱۸	۳۰۲	۱۷۹۲
۱۷,۲۹۷	۷۳۸	۳۱۱	۱۷۹۳
۱۶,۶۲۰	۷۶۷	۳۰۲	۱۷۹۴
۱۷,۰۹۸	۷۱۶	۳۰۷	۱۷۹۵

حقيقت آرتندن (*).

حقيقت گه عائد بيك كوب سؤلرلرنك جوابن تابمق ايچون دنپانك يارمندن آرتق برني بورگان و شول اوزون سفرنده اچ پوشدرغچ و كوكل بولغا. تقيج سوزلردن باشقه بر تورلى ده معنالى اش چغارا آلمان بون انگليز كيمفسزلنه نوب نهايت مملكتنه قايتو فكرينه توشكان ايدى. شول قدر كيمفسزلنگان ايدى كه نه قدر صالحون قانلى و تدبيرلى برعالم، تمام دنپادن بيزار حالگه كيلوب: «آه دنپاده حقيقت يوق و آنى تابارغه يول ده كورنمى» ديدى.

سوئش قانالنده پاراخودغه منگانده بوگا بر نيچه هندلى اوچرادى. آرالرنده بر آز مكالمه بولغاندن صوكل هندايلىر: «سزنىك صورايغان سوزلرگزگه جواب بيرسه مگر هندستان ده «غانز» نهرى قريندهغى «ژاگرانا» بتخانەسينك بيوك براهمنى الوغ پاپاس بيرر» ديديلر. واقعا اول پاپاس هندستانده بيك مشهور ايدى. علم بولنده صوصايغان اوشبو انگليزگه بر تورلى قووانچ و اميد كروب اوزاقده اويلاما. دى هندستاننىك پايختى بولغان «كالكوتا» شهرينه سفر اينمكچى بولدى هم شوندهغى انگليز سفيرندن بر نچه هندلى يولداش و ياردمچلر آلوب هندستانغه سفر ايتدى. بيك كوب زحمت و مشقتلر چيكنكان دن صوكل سفرلرينك اون اوچنچى كوننده نهايت «كالكوتا» شهرينه ينديلر. انگليز اوزاق يووانما.

(* اوشبونده يازيلاق نوسه لر انگليز مخرجى «برناردن» نك اثرندن زينب سنبل خانم قلميله تركچهگه ترجمه ايتلمش «بر كچوك سياحتنامه» اسملى كتابنىك مختصريدر. حياتندن لذت تابماي دنپانى بر طوبان آستنده كوره باشلاغان چاغنده اوشبو اثرنى اوقوب بر اوزون يولنىك اوچنچى تابمىش كىي بولغان ايدم. شوك حياتمنى اورتاقلاشو نيتيله كتابدن بر قطعه مقامنده اوشبونى يازمقچى بولدم. بعض تصوير و تركيبلرنى آلماشدرغه توغرى كيلسه، كتابنىك مقصودن تماما ادا ايتمكچم اشانام. هر حال، كتابنىك رولى «برناردن» نك ايكانى اونوتولماسون! ن. د.

۱۷,۳۴۱	۷۴۴	۳۱۶	۱۷۹۶
۱۵,۶۲۸	۶۶۴	۲۸۵	۱۷۹۷
۱۶,۸۰۱	۷۵۲	۲۸۴	۱۷۹۸
۱۷,۵۹۸	۷۲۱	۲۸۱	۱۷۹۹
۱۹,۹۱۵	۷۹۰	۳۱۵	۱۸۰۰

آگلانادرگه: ۱۹نجى عصرنىك باشنده بتون روسيه ده آنچى ۳۱۵مكئب ۷۹۰ معلم، ۱۹مك ۹۱۵ اوقوچى بولغان. ديمككه حكومتى اوزينكى بولغان؛ پيتر وبليكى، بيوك يكاتيرينا بك اولوغ اصلاحچى پادشاهلرنى كورگان روسلرده ده ترقى بيك آفرين وجودكه كيلگان. ايندى كوبدن توكل اويغانغان بزنك بك اوكسوزلرنك ترقيلرى بيك آفرين بولاچى طبيعيدر. بزنك حاضرگى حاله زنى كوبدن اويغانغان مترقى ملتله ايله چاغشديروب قاراغانده كوكلسر بولسه ده، لكن اويغانوومزغه نسبتا همدر اولسون بزنكده ترقى يمز واردر. ترقينك عمرى اونار يالابغنه توكل؛ بلكه عصرلر ايله در. شونلقدن بزنك عه رلرمزده تاتارلرنك كامل ترقى كه ايريشه آلماولرندغنه «تاتارلر ترقى ايتيه آلميلر» ديوب اميدسزلنرگه يارامى. بز هيچ شيكلانمى «تاتارلر بار بولغانلر. آنلر كيلچكك هم بار بولاچق لردر. تريسيلر؛ هيچ شهبه سز ترقى ايتلر» ديه آلامز. هادى آطلاسى.

دورت سؤال.

(ژوقوفسكى دن).

«شادلىق»

نى اول «شادلىق»؟ - يراقون كوبه لك، ه باقا ياقندن.

«يازمش»

نى اول «يازمش»؟ - زهر قارچق؛ اوچا قوت كوز قاراشندن.

«اميد»

«اميد» نهرسه؟ - چيكل طوب؛ اول، ديسهك توشدى - كيته سيكروب.

«طورمش»

ه «طورمش»؟ - ه يته «الحمد» - نكيلر قويسلر كيكروب. سونچلهى.

مقصودن سویله گاج هندلی : « کررگه ممکن فقط نه نه شونده غی کولده اوچ مرتبه قیونوب پا کل نه ساک و بتخانه گه کرگانده یانکده حیوان تیر یسندن بر نرسه ده بولندر ماوک شرط » دیدی . انگلیز آبدراب : « ایندی مین نیشلیم ، حالبوکه پاپا ایچون کجه تیر - یسندن اشلنگان عجم کیومی هم خانونی ایچون یون ماتیریه لر آلوب کیملش ایدم » دیدی . هندلی : « بیک یاغشی پاپا اسمینه بولغان همه نرسه پاک آنلرنی تقدیم ایته آلور ساک فقط کارتوصک و ایتک هم اوستکده گی تیری کیوملرنی قالدرا ! » دیدی .

اوشبو سوزلردن انگلیز بر آز حیرتده قالسه ده نهایت کولرده اوچ مرتبه چوموب هندلی حاضر لگان بوز چاطرنی یابندی و یالانباش بالان آباق پتخانه ایشکندن کروب کیتدی لر . بر آز بارغاندن صوگ زور بر زال غه چقدیلر . زالنگ بتون استیناسی غایت شوما ایتدروب یاشل ایله بویالغان و کوزگی کبی بالطراب طورا ایدی . زالنگ اگ تورنه آبنوس چچکه لری ایله زینتلنگان بر اورن بار و آنک اچنده ده قبزل هند قامشلری ایله اورتلش حالده آب آق صاقالی بر قارت کورینه ایدی . بو ایسه اوروپالینگ شول قدر زحمتلر چیکوب کوررگه کیلگانی معلوم و مشهور بیوک براهمن « الوغ پاپا » ایدی . یاننده اولغان بعض کیشیلر طاویس مامغندن اشلنگان یلبه زه لر سلکوب آکار غه یومشاقغنه راحت جیل بیاروب طورالر و بعضلری صبر آغاچی یاند - روب خوش ایس چغارو ایله مشغول ایدیلر و زالنگ بر قریندوق همه سی تزیلوب اطورمش اورر کوزگه فقیرگنه بر نیچه هندلی آنلرینه قاراب بوکره - یب طورالر ایدی . پاپاس ایسه همان بر نقطه غه فاراغان حتی کرفکلرنده سلکنه ی غیر متحرک بر حالده اطورا ایدی .

انگلیز کرگاج قئل قایدنغنه بیک مانور و موک ایشتلوب طورا طورغان موزیقه توقتادی و انگلیز ، پاپا ایله کورشمک ایچون آغله آدلی باشلاغان ایدی ، بایاغی قارت ینه توقتاتوب : « صبر ایتکز پاپا غه توقز

دی بلکه پاپا و خانونی ایچون بر نبقدر قیمتلی بولکر حاضرله گاندن صوگ ینه « غانز » نهری قری ایله « زاغرانا » بتخانه سینه بوللاندی . یولده بارغانه انگلیز ، پاپا ایله کوریشو پلانلری نوزوب بارا ایدی . باشده بیک کوب اختلاف غه سبب بولغان طوفان مسؤلر سن می یا که مصر یلرنگ « هره دوت » دن نقل ایتدی کوری قویاشقه عائد بولغان چوالچق مسئله لر نیمه صورار غه اوبلاسه ده نهایت آندی واق نرسه لر ایله بیوک پاپانی بورچوغنه بولماسون دیه توغری دن توغری اگ عالی بولغان بر سوال اولدرکم « دنیا ده حقیقت بارمی ؟ » و « آنی قایدن ازلرگه ؟ » دیوب صورامقچی بولدی .

ناک ایله چقغان کیشیلر توقتاماسدن همان یور - دیلر ، نهایت ایکندی آلدلری یتکانده مشهور « زاغرانا » بتخانه سی کورینه باشلادی . واقعا بتخانه غایت زور و غایت دهشتلی بر صورتده بنا ایتلگان ایدی . استینالری قزل ، قبه لری اق مرمر دن اشلنگان بو بتخانه بتون محیط هندلی گه حاکم و ناظر بولغان توسلی کوکگه تابا صورایوب و باتوب بارا طورغان قویاش ایله بالطراب طورا ایدی . توقز طرفدن هر تورلی آغاچلر ایله قابلانمش توقز یول بتخانه گه کیلوب تره له و بناء علیه بتخانه بتون دنیا علمینگ مرکزی ایکانن اشعار ایتکان توسلی کورینه ایدی . چنلابده اول یوللرنگ برسی « سیلان » غه ، برسی « غولقوند » غه ، برسی « نیت » گه ، برسی « آوا » غه ، برسی « سیام » غه و برسی ده « محیط هندلی » اطه لرینه متوجه ایدی .

اینجیر آغاچی ایله قابلانغان یول بوینچه باروب بتخانه گه باقلاشدیلر . بتخانه نگ هر تورلی قیمتلی طاشلر ایله زینتلنگان بیوک قابقه سینه یتکانده انگلیز حیران قالدی . بتخانه نگ استیناسی و یورتنده غی مزین بیسیتکه لر شول قدر صافی پا کیره طورا ایدی که حیران فالماسلقده توگل ایدی . بیوک قابقه نی آچوب بر قدم آدلاغانده اچکی یافدن قارتقنه بر هندلی ، انگلیزنی توقتاتوب « فایده ؟ » دیدی . انگلیز ،

– حقيقتنى عموم انسانغه سويلرگه تيوشمى يوقمى؟ ديدى .

– حقيقتنى عموم انسانلرغه سويله و بيوك گناه و كفر، اما براهمنلرگه بيان ايتو بالعكس زور ثوابدر. (هندليلر تشكر مقامنده سجده گه بارديلر).
– انگليز صبر اينه آلمادى هم عادنن طش قچقروب:
– اول نى ديگان سوز؟ درستنگنه آيتسهم سز بيك احمق ايكانسز! . . ديه سويلى باشلاغان ايدى
پاپا ئلله قايدىغنه چيگنوب يوغالدى و زال دهغى هندليلر شاو كيلوب طاوشلانه باشلاديلر. اگرده انگلتره نك هندستاندهغى نفوذندن قورقماسه لر اوشبو عالمنى كوزلرنك يومماي اوزگه لب طاشلاياچقلىر ايدى. . .
(آخري بار). ن. دوماوى .

حيات وسعادت

توكمه كوز ياش، ياردمگه هر زمانده الله بار.
آل جسارت، آله او مطول، هيچ يالقماي آله بار.
توقايى .

مقدمه

I

دنياده بخت وسعادت ازله مگان كم بار؟ هيچ كم يوق. هر كشى آنى ازلى، هر كشى آكا بولغو ايچون بتون عمرن، حياتن فدا قيله وهر كم آنك فاشنده تزچوگه در. آدملىر، اوزلرينك افتدار و احوال روحيه لر ينه متناسب ره وشده، بخت وسعادت ايريشو ايچون تورلى حركتده بولالار: آنك حقنده اللهغه دعا وتضرع قيل؛ صدقه لر بيره؛ «شوكا ايريشسهم» ديب تورلى ندرلر ئه يته؛ قاي بره ولرى اوزى سعادت ديب طانوغان نرسه سينه ايريشو اوچون بتون عمرن جان وتنه ايله اشتغالده دوام ايتدريه .
حاصل هر كم آكا توجه و حركت قيلدر.

قدمدن ده آرتق ياقينلاشو غير مشروع، بيك باي يا كه كنازلر بولسه اوچ قدم گه قدر ياقينلاشه آلور لر؛ اما محترم پاپانك اباغن اوبو شرفينه فقط اوز قبيله لر يگنه نائل بولورلر» ديدى .

بو و باياغى معناسز تكلفلردن متاثر بولغان انگليز غايت آچى بر نطق سويله و نيتى ايله سوز باشلاغان ايدى مذكور قارت ينه: « صبر ايت ادب سز كشى، پاپا اوزى صوراشميجه سوزگه كريشو بيك زور گناه» ديدى .

بايتاق زمان طن قالوب طورغاندن صوك نهايت پاپا انگليزگه كوز ينيك اوچنغنه توشروب:

– مقصودكز نرسه، نى ايچون مونك كيلدكز؟ ديدى.
– سز بيوك حضرتنك علم ايله شهرت ينه بنا، حقيقت نك نيند اين واسطه لر ايله طابلا آلورن اوگرنورگه كيلدم.
– حقيقت بارى براهمنلر واسطه سى ايله تابلور.
(بو وقت همه هندلى پاپانك طاوشن ايشتو شرفينه نائل بولورلى ايچون سجده گه يانديلر).
– براهمنلر واسطه سى ايله نيچك تابامز؟

– بوز بكرمى مك يلدن بيرلى «سانسقر يمت» لسانى ايله ياز يابوب صاقلانغان و فقط براهمنلر نك گنه و فوفى بولغان دورت كتابده هر نرسه بيان قيلنغان.
(بو وقت ينه هندليلر سجده گه يانديلر).
– اگرده الله تعالى حقيقت نى فقط براهمنلر نك گنه و فوفى بولغان دورت كتابده صاقلاسه، كتاب لرنندن توگل بلسكه براهمنلر نك اوزلرينك وجودندن خبر سز بولغان بتون دنيا انسانن آلدانغان بولمىمى، الله تعالى عادل توگلمى؟

– براهما شولاى تله گان، آنك تله گينه فارشى كيلگان كشى مطلق كافردر. (بو وقت كوزلرينه ياشلرن كيتروب هندليلر استغفار ايتديلر).
– انگليز اوشبو سوزلردن پاپانك نه قدر نادان و احمق بر كشى ايكانن آكلاب شونك ايله برگوك نه قدر مشقتلر چيگوب كيلووى عبث بولاچاغن خا-
طراب غايت بورچلدى هم فردى شولايدى صالحون قانلباغن صاقلاب:

II

بخت و مسعودیتك ايك كيك و ايك عام بولغان معناسى «كشى، اوزينك نلگان نرسه سينه ايرشمك و اشلرنده موفقيت كورمك» ديمكدن عبارتدر .

اكن بو، تورلى كشى طرفندن تورليچه آكلانادر. آدملىر اوزلرينك اچنده ياشاگان محيطى، دهيشتى و آلغان تربيه لرى تاثيرى ايله ميل و مقاصد لرنه مختلف بولديقلرنين بخت و مسعوديتنى ده بر برينه تمام مخالف ره وشده نوشونه لر، آنى تورلىسى تورلى نرسه ده ديب اشانالر. بره ولر ايچون دنياده مال، دولندن زور بخت يوق. ايكنچيلر شهرت، منصب و غلبه نى مثلى بولمغان بر سعادت ديب طابالر. قاي بر كشيلىر علم و تربيه ده زور مرتبه گه ايريشونى ايك الوغ بخت و ايك عالى سعادت ديب اشانالر. عاشقلىر ايچون دنياده محبوبنه يولغودن زور بخت و شوناردن بيوك سعادت بولونى اويلاوده ممكن توكل؛ آلا تيك شونى تلى. محبوس ايسه زندانندن آزاد بولونى عين سعادت طابا. آورو ايچون سلامتلكدن باشقه سعادت برده كورنيدىر. كوب آنالر، اوزلرينك سعادتلىرى بالالرينك ياخشيلغنده ديب حس قيله لر. بولار حسابسىزدر. هر كم شولاي بخت و سعادتنى اوزنجه آكليدىر.

III

بخت و سعادتك وجودى حقنده باشليچه ايكي نظر بار:

(۱) بخت و مسعوديت آدمك اوز اختيارى و اوز اجتهادى بلهن طابولا طورغان نرسه توكل، بلكه سماوى بر هديه، ياكه اتفائى كيلوب چغا طورغان بر نرسه. حاصل كشينك اصلا دخلى بولماقسزىن وجودكه كيل، ديگان نظردر. بوسى عوام و جهلا اعتقاديدىر. آلا فكنرچه بخت و مسعوديتده آدمك فانوشى يوق، اول يازمش بو بئجه اوزى كيلوب كره.

(۲) بخت و مسعوديت آندى سماوى بر هديه ياكه اتفائى اوچرى طورغان بر طابلىق توكل بلكه

آدمك اوزينك عمل و اجتهادند نغنه طووا طورغان بر موفقيتدر. بو صوگفى نظرغه قاراغانده بخت و مسعوديت آدمك اوز اختيارنده و اوز افعالينك جيمشى بولوب، آك ايريشو ايچون آنك طبيعى يولى بلهن حركت لازمدر. كم، آنك يولى بلهن عمل و حركنده دوام ايتسه، شول آك اباروب ايريشه، كم اول بولدن چقسه ايريشه آميدىر. بتون دينلرنك حقيقى تعليماتى شول صوگفى فكنرى فوتليدىر. شولايوق تورلى زمانده جيتشكان متفكرينك جهورى ده بخت و مسعوديتك فوق طبيعت ياكه اتفائى بر نرسه بولوون انكار و اختيار عبد تحتنده ايدىكنى تصديق ايته لر، شوگا ايصال ايدىچك يوللرى تعليم قيله لر. دنيانغه، تاريخ و تراجم احوالگه، شولايوق هر كون تيره باغمزده قايناب طورغان اشلرگه برگنه مرتبه دقت ايله كوز صالحساق بزه شو صوگفى فكنرى تصديقغه مجبور بولاچقىمىز.

بو عالمك - عالم اسباب ايدىكى و هر شى اوزينك سبب طبيعىسى ارقلى طوغانلىقى همه مزك كوز آلدنده در. لسان شريعتده «عادت الله، سنت الله» ديب و لسان علمده «غير متغير بولغان قوانين طبيعىه» ديب اتالغان قانونلر باركه هر نرسه شولارغه باش ايدىرگه مجبور بولوب، آك ا خلاى هيچ شى منصور دكلدىر.

كوب كشيلىر اوزلرينك بختسىزلىگدن زارلانالر. بر اشده موفقيتسىز قالسلىر «بزنك بخت شولاي...» ديب صلناو قيله لر. بو - بالالىق، ساده دللىكدر. اوز اوزكنى جاهلانه آلدادور. بخت بره و گه ده كوكدن توشى، اتفائى ده كيلوب چقى. خدا حكيمك عادت وستن اوگرهن؛ اول سعادت ايريشدرو ايچون قاي يولنى شرط ايتكان بولسه شوگا اوزكنى سال. هيچ كمنى رعايه قبلماغان قوانين طبيعىه - عادت الله، سينك ايچون اوزگه رماس. بخت نلسهك شوگا موافقت ايت، ايريشورسن. آنسىز بخت و سعادت اميد ايتوب ساچمى طوروب، آشلىق اميد ايتو قبيلندن بر بيهوده لك، آحقلىقدىر. شريعت معدديهك بو حقاغى

نظری - آچیق و قطعیدر. اوزون تفصیلات کیره کمى: فقط قرآن کریم نك «كشى هر نرسه نى (شول هر نرسه گه البته بخت و مسعودیتده كره) یالغز اوزینك عمل و اجتهادى آرفاسنده غنه طابا آلادر» معنی سنده بولغان «وان لیس للانسان الاماسى» آیت حكیمانسه سن ذكر آیتو جیتهدر.

VI

كشى، بخت و مسعودیت سوزى آستندن تلهسه نیندى معنای آكلاسون، تلهسه نى نرسه نى بخت و مسعودیت دیب اشانسون، اما عمومیت اوزهرینه آكا ابریشو ایچون موقوف علیه بولغان نرسه لرگه التفاتسز ممكن توگلدردر. آنك یولی، اسبابی، موقوف علیه لری نامتناهیدر. آلا رنى تفصیلا صاناب بتر و امکان خارچنده. شویله ایسه ده بنی بشر نك حیات مسعوده سی حقنده باش واطقان الوغ حكیملر طرفندن شو توبه نده گى نرسه لر ایك توب و ایك نیگز و ایك موقوف علیه دیب قارالادركه، آلا رنى كورسه توب كیدو ممكندر.

(ا) روح و تنه جهتندن كاملا سلامتلك. (ب) حقیقى خدمت و اشتغال. (ت) قوانین طبیعه گه رعایه. (ث) محبت. (ج) علم و تربیه. (ح) اخلاق نك ثبوتینه ایمان و آنی رعایه، (خ) قطعى اعتقاد. (د) حقیقت. (ذ) استعداد. (ر) معتدل رهوشده اقتصادى تأمین ایدیلمك و باشقه لر.

روح و تنه جهتندن كاملا سلامتلك

عوام، «صاولق - بایلقدر» دى. بو، طوغرى. فقط حصرغنه یارامى. درست، صاولق بایلقدر. لکن اول یالغز بایلقغنه توگل، بلکه هر نرسه در. هر نرسه نك، هر كمال نك منبعى و آتاسیدر. اول - نفس حیاتندر. حكیم اسپنسر بو حقه نهینه:

كامل سلامتلك و آكا مترتب بولا طورغان شاد و طنچ طبیعت بخت و مسعودیت نك ایك توب نیگزى، موقوف علیه سی در.

الوغ حكیم نك بوسوزى فن نك نظر یاتینه موافق بولوب، بتون مدنى دنیا طرفندن موقع اجراغه قویاورغه طرشلمق ایدیکى یعنی حفظ صحت مسئله سی ضرور یاتندن صانالدیغى همه مزه معلوم بولسه کیره ك. سلامتلك نك حیاتده نى قدر رول اویزایوى كوز آلد مزده اولوب، ایکنچى یاقدن آنك اوزینه مخصوص رساله لرى ده بولدیغندن بو طوغریده سوز اوزایتورغه لزوم كوریلیمى؛ فقط شو ایكى نقطه نى غنه آرتدره سی بار:

(۱) حفظ صحت دیگچ كوب آدم لر تنه سلامتلكن گنه فهم ایتهلر. بو، بیک زور یا كلسلقدردر. مساهله در. حفظ صحت، تهنگه خاص توگل، اول ایکیگه بولنه: حفظ صحت بدن، حفظ صحت روح. بولار غالباً بر برینه باغلانلر. شویله كه ته نك كوب آورولرندن روح متأثر بولا و بالعكس. شونك ایچونده «عقل و روح نك سلامتلكى تنه سلامتلكینه باغلیدر.»

دیبلر. دخى روح نك اوزینه گنه خاص بولغان بعض بر آورولرده بولا. مثلا: قای بر آدم لر تنه جهتندن بیک طازا كورندیکارى حالده، عقل و قوه معنویه لرى و نیروالرى سلامت بولمیدر. علم روح علماسینك بیانینه قاراغانده دنیا ده بولغان جمیع بوزوقلقلر، اخلافسرقلقلر: مثلا سو قصد، قزولق، اورونسز آچولانوچیلق، سوگنوچیلک، کبر، چاماسز صارانلق، اورونسز بهیله نو و ماقطانو کیبلر همه سی آدم نك روحا آورو بولوندن طوادردر.

قای بر آدم لرده دائما و سبب سز اچ پوشو، کوبنو و هیچ برسبب طاریغولر بولا. مونه بولارده سوداویلك، ایستهریکلك کبک روحى آورولردن طوادردر. روحى آورولر نك حصولی بیک تدریجی بولغانعه، کوب کشیلر آنی وقتنده سیزه آلیمیلر؛ اول نغایا، تامر جهیه. دخى آنك بتویده جسمانى آورولرغه قاراغانده ئلله نیچه درجه مشکل بولادردر. هم ضرریده، گرچه مادتا كورونماسه ده، بیک مدهش بولوب، کشینك معنوی حیاتن، روحانى قوه لرن اوتره، عقل و معاکمه سینه ضعیفلك بیره. (۲) حفظ صحت نظر یاتندن باشقه لرى حقنده تلمزده اثرلر

بولغالاسهده، بوكونگه چه گيمناستیکه حقنده بر نرسهده
يوقدر. هم بونگه عملی جهتی ده بزنك طرفدن برده اعتبارغه
آلونى. حالبوکه عقلی اشلر بلهن مشغول آدمگه
بو افراط ضرور نرسهدر. بوکا اوز يزنك تپوشلی اهمیتنى
بيروب، شول حقهده تعلیماتنى تلمزگه نقل ایدوچی
بولسه، گوزهل اولور ایدی. خصوصاً موللیرنك روسچهغه
ترجمه قیلنغان «مبني اصولم» نام اثری تلمزه کرتلسه اوز
بابنده بر خزینه بولور ایدی. علاءالدین عرفانوف.

شعر:

صا کفراو

قوللرن بوتاب سويليدر بر کشيگه بر کشی
چونکه صا کفراو آنك، هيچ نی ايشتمی ئيبدهشی .
«نی ديسك؟» دن باشقه سوزنی ايتنه آلمی صا کفراو
بار جوابی «مين ايشتميم، نرسه؟» ديب تکرار صور او.
گر فولاغی بولسه سوزنی آکلار ایدی آکل اوون؛
بو کوره چاق ئيبدهشينك اوز يزنك قيملداوون،
ئيبدهشی عاجز بولهدر، آکلانته آلمی سوزن.
صا کفراو فاتقان طوره، بر نقطهغه تکسان کوزن،
قوللرن بوتاب فولاغينك توبنده فچقره،
يوق؛ ايشتمگاج ايشتمی، آکقايهده نيك طوره .
فچقروب بافروب سويله وينده ايشتمی بو او طون،
ئيبدهشی سلکه باشن هيچ آکلانته آلمی مقصودن .
يخشيلق برلهن سوز ينی آکلان تونی تاشلادی،
صا کفراونی فچقروب شه بلهب سوگارگه باشلادی .
سوککائنده آکلای نيك قولنی بولغاونی کوره
اول همان اولگيچه آوزی قيملداونی کوره .
عاجز اولغاچ ئيبدهشی کيتدی بو یرده طورمادی
يخشی يمان سوز آراسن صا کفراو آيرمادی .

صا کفراولر توسلی نادانلرغه حکمت آکلانام
ديب آزابلانغان کشيلرگه اوزم مين شاق قانام .

م . غفوری

تل مسئلهسی .

معتبر «شورا» مجموعه سينك ۲۲ نچی عددنده
هادی أفندی اطلاسينك ۲۹۰ نچی نومير «ايدل» ده
يازلمش بزم سوزمزگه جوابی درج ايدلمشدر .
۱۷ نچی «شورا» ده هادی أفندی أصل تورك
سوزی اولان «قالا» لفظينی عربلرنك فلهه سندن
بوزولغان ديمش ایدی . بزله «قالا» توركك اوز
سوزی، سويله شوده مصدری وبار چه مشتقلری تورك كيچه
استعمال قیلندهر؛ «قالا» «قولا» نك آرخنه تورلنگانی
«قولانتيق» مصدرندن «قولاندم» «قولات» کبی بار چه
مشتقاتلری استعمال قلنه و بوندن اوتری بو سوز
خالص اوز تلمز ديمش ايدك . هادی أفندی ايسه
بونى أصلسز دعوی ديگانندن صوگ، ئلله نيندی بر
روس، خالص توركك «بورتاول» نی روس سوزی
ديو دعوی ايتديکی کبی بزم آرامزدهده موندی دعوا
چيلار بولغالی باشلادی ديب بوللو وادبلی بر تمثيل ده
کيتروب قويادر . بنده بات ملتکه ايکنچی بر ملتك
تلی کرمکنی مغلوبينکه گنه حصر ايدوب، روسلارنك
تورککه مغلوب بولديغی آز وقت، تورکر مدنيتسز
قوم بولديغندن روسلارغه برده نأثير ايتمگانلگينی،
ايتسهده يوق حکمنده ايديكينی ده، روسلق نعصبی برلن
يازوچی بر روس معررينك سوزينی ده دليلگه
کيترهدر .

و بوندن صوگ علاوه قیلوب ايتنه در: عرب
تورکدن آلورغه فايد، تورکك عربکه نه مدنيت
ونه سياست جهتندن توزان چاقلی نأثيری بولماغان،
بلکه عربلر مدنيتلری، عرف و عادتلری، تل
ويازلاری ايله تورکرني گنه توکل، بتون مسلمان
عالمينی مغلوب ايتکان و بوندن اوتری «قلعه» نك
«قالا» دن آلفانينی خيالانغانچه بلکه «قالا» نك
«قلعه» دن آلنووين اويلارغه تپوشليدر دبو، سوزنی
تمام کيسوب ايتکاندن صوگ «قلعه» نك عربچه لغت

و آنك لغت معناسی قوپارمق و بوندن اوتري «قلعه»
 نكده قوپارلمش بر نيچه نرسه لرگه ايتلد يگيني بز
 انكار قيلمپمز، لکن هادی أفنديني عربكه يات تل
 كرمگانلكده گي دعواسندن بر آز نزل ايدوب،
 آزغنه بولاسده كرگان بولور ديب ايتويني اوتنه مز.
 طوغريسي عرب لغتنده «عرب» ديو تنبيه ايديلوب
 كيتكان لغتلرني ده بر مرتبه كوزندن كيچروني صور يمز.
 اوچنچي ده، تاريخ باشلانغان كوندن بيرلي دنياعه
 معلوم اولان ايللي ميليوندن آرتق بر قومنك لغتي
 بر اوچ قدر عرب لغتندن يارلي بولمغينه بز هيچ
 بر وقت اشانمپمز. آنچق اوز لغتمزك قدريني بلمپچه،
 اوز لغتيني يات لغتكه تطبيق قيلوچيلرغه پوشونغا-
 نلغمزني بلرهمز.

عربلر مدنيت ايله بارچه مسلمان عالميني
 مغلوب ايتديلر، ديديكينه هم بر نيچه سوز ايتوب كينه
 سمز كيلدر. عربلرده اسلامدن ثلوك مدنيت يوفلغيني،
 مدنيت، ترقى لر عربكه اسلام برله كرگانلكيني وشو
 اسلام سايه سنده بتون اسلام عالمينه غلبه چالديغيني
 و اول مدنيتده توركلر برگه بولغانلغيني ده ايتيه سمز
 كيلدر. عربلرنگ صوغشلى قوللارنده غي قوراللري
 ايله هجوم گنه بولوب، حصار كبي مدافعهلرني يات
 ملتاردن كوروب كنه اشله گانلكلريني دعوا ايتيه مز.
 حتى رسول الله صلى الله عليه وسلم نك خندق صوغشمنده
 غي اور قازوب، قومدن «قولا» ياصاب، كيك چقور
 ايله مدافعهي ده يات ملتندن اولان سلمان الفارسى
 مشورتيله اولديغى تاريخده ثابتدر ديه مز.

عرب تلينگ بزگه كروي سياستدن آرتق
 ديانت سببلدر ديه مز. دينمزنك احكاميني بلدرگانك
 وقت، زمان، حاضر و بونك كبي سوزلر بيك كوب
 سويله نگانلكدن اوز تلمز اونطولوب قالغان. مرجاني
 حضرتلري صاناغان مكدن آرتق عرب سوزلري كوبسي
 شا كردلر آراسنده شايح بولغان لفظلدر. عموم
 تورك آراسنده دگلدر. شا كردلر تلينه اول سوزلرنگ
 كرمكلكينه اوقوغان كتابلر ينگ عبارهلريني كوچروب،
 مناظره قيلمقلري زور سبب بولادر. بو كونگي اش

معنالر يني ده يازادر.

ايمدى بزم، هادى أفنديگه سوزمز: بزلر هادى
 أفندي ايتكانچه «قولا» نك «قلعه» دن آلنوويني اوبلاب
 قاراغان ايدك لکن هر بر اوى اويلاغانچه طوغرى
 بولوب چقماغانلغيني ده خاطر مزگه آلوب، بو «قولا»
 سوزى بزم اوز سوزمز بولمقنى بز آرتق طابمش
 ايدك هم بوگا لغتمزده قوللانو ب تورغان مشتقاتلر يني
 دليل ايدوب كورگانگان ايدك. بو كونده هم بزم
 حاجترخانده روسلرنگ «كره پوست» ديدكلر ينه «قولا»
 ديبله در. أما هادى أفندينگ كورشى اولارندن كيلگان
 قرده شلمز ايسه «كره پوست» ديلر. بونك سببي آلرده
 غي مغلوبيت بزده طارالوب بتمگانلكيدر. ينده شوني
 ايسكه نوشوره من «قولا» نطالق «حصار» معناسنده،
 «قولا» ني شوندىن آز تورلندر وب «شهر» گه استعمال
 قيللار.

بو ماده ده تورك استعماليني نيكشروب قاراسه ق
 طوغريسي بزمچه كورينه در. بزم حاجترخان اطرافنك
 يارطى مدنى نوغاي طائفه سى بار، بولار جاي كونلرند
 كيبز اويلر بلن بولوناقلارده طورالار. فازان آستينه
 ياققان نرسهلري حيوان تيزه كلرى بولا. شول تيزه كنى
 توگه رهك ايتوب تزوب ياغالار. تيزه كلرني توگه رهك
 ايتوب تزوگه بيوردقلارنده بيك فصيح قنه بر لفظ برلن
 «فازان آستينه تيزهك قالا!» ديو بيورالر. ايمدى
 آكلاشلسه كبرهك: «قالامق» بر نرسه ني توگه رهك
 ايتوب برى اوستينه بر يني ترمك ايمش.

بو - عربلرنگ «حصار» يا كه «قلعه» لرينه،
 توركلرنگ «قولا» يا كه «قولا» ديمكلرى اوز تللرنجه
 بولغانلغى بولماديمو؟ داغستان طرفنده خالص توركيچه
 سويله وچى «قومق» اسمنده خيلى قوم بار. بولار
 «حصار» ني «قولا» ديب سويليلر. قزلر قالاسى ياننده
 «قوم قالا» ديگان اورون بار. بر آز يللرغه قدر
 شونده روس حكومتينك عسكرى طورادر ايدى. اول
 اورون يالغز توگه رهك ايدوب ئويلگان قوم «كر-
 پيست» دن عبارندر.

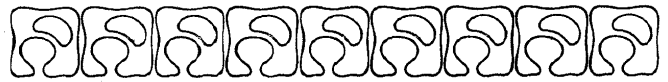
ايكنچي ده، عرب تلنده «قلعه» ماده سى بارلغى

کچی یتکان اشنی براو اوچلاماسه،
بیره چک جوابینی صاغشلاسون .
(۶) باشقارالغان اشندە کیمچیلک ایتو
کچی عیب نی کشیده هیچ کورمادم .
(۷) باشقارالغان کشیدک کیمچیلکیدای
عیبنی من خلقده هیچده کورمادم .

مذکور شعرگه دائر حکایه.

بورون زمان مصرده بر سائلچی
جر جراب ، طاقماق ایتوب کورگان ،
اوزینه بیرگانلرنی کوککه آشروب ،
بیرمگاننی ات ایتوب سوگوب یورگان
ماقتالورغه بیک یاراتقان مصر شاهی،
شینک ایلە آلدانوب عمر سورگان .
ماقتالوب شهرتمنی چقارام دیب
طاقماقچی غه - نی سوراسه شونی - بیرگان
امیر آکا ایل آقچه سن بیرگان صاین
تیگی ، طمعسین آرندرغان توینن نورگان .
خیرچی برطقلارن آچقان صاین
جوله امیر بیت المال دن کیوندرگان،
طیاق آطلانوب یوگورگان بر نینتاک نی
خزینه دن سیهرگان آطقه مندرگان .
کورمگانن کورگان عرب شهب تلانه
صدقه نك نه می آزارغه یوگورگان؛
ریالانه ، امیرگه جانن صانا،
آرغماق غه ایار صوری ، یتمی چوگان ؛
خانم جانم سن هر اشنی بنونلیسن
سن یتوشدرمگان اشنی هیچ کورمگان
« مینچه ایك زور عیب شول کشیده
حالندن کیلگان اشنی بنورمگان »
امیردن بوله ک آطم نوگال لنسون
آکا کرک آزار ، پچان ، فلان نوگان .
سعدی .

کچی یادمدە: هادی افندی کچی بر مناظره غه عاشق،
آنقلی برشا کرد، سلم فاضیلک ایکی اوچ سطرینی
اوقوب بیره در ایدی . شونک کچی وقتده غی عرب
تلینه محبتندنمو هادی افندی ده بزم خالص تورک
سوزمزی عرب اینترگه بیک طروشادر . طروشوب
بولدرا آلسه آکار اعترافی ایدودن چینگنیمز ، لکن
اش بولدرونده در . «ایدل» نومر ۳۰۷

ترجمه .

معتبر « اقتصاد » نك صوگفی ۱۱ نچی نومرنده
ابوالطیب المتنبی نك
ولم ار فی عیوب الناس عیبا * کنقص القادرین علی التمام
شعرینی ذکر ایدوب تاتارچهغه ترجمه سینى
صورالغان . توبانده بر نیچه تورلی ترجمه لر عرض
ایتهم . ایسته گان کشی تلاگانن صایلا رغه وباشقه لرن
طاشلارغه اختیارلیدر .
معناً ترجمه لر:
(۱) قای براونک قولندن اش کیلمیدر
آنی عیب لب نیشلیسن ، اشدن طویسه ؟
« مینچه ایك زور عیب شول کشیده
باشقاررلق اشنی براو بولده فویسه . »
(۲) قای براونک اش اشلارگه حالی توگال
آنارده عیب ، فیوق بارده کیته ؛
« مینچه ایك زور عیب شول بنده ده
باشقاررلق اشندە کیمچیلک ایته . »
(۳) مینچه کشیده ایك زور عیب ،
باشقاررلق اشندە کیمچیلک ایتو .
(۴) باشقارالغان اشنی براو بولده فویسه ،
مینچه ایك زور عیب شول کشیده .
(۵) کوچسز کشی اشنی آلوب بارالماسه ،
خدایم آندا بلرنی باغشلاسون ؛

زىيولم

پيداغوغيا.

نحو قاعده لرى.

لغت - عالم و جاهل ، معلم و شاگرد ، تجار و صانع كى هر صنف آراسنده فكر آلشونك فورالى بياغانغه ، وطن نك مادى و ادبى ، علمى و صناعى جهتلردن آله كيتووينك طاشلىرى آنك غنه اوستينه سالنورغه تيوشلى « نى بير - نىگز » بولدر . شونك ايچون ، مدنيتدن بر تورلى مرتبه گه ايرشونى تل . گان امتنك افرادينه آنى نغو برنجى لازم اشدر . هر وطن نك آله كيتوى ، علمى برلن آكا خدمتى مقدارنچه بولدر . وطن گه خدمت ، تلگه و آنك موفوف عليهسى بولغان قواعد نحويه و انشائيه گه يابشو برلنگنه بولدر .

مكتبلرده قواعد نحويه نى اوگرتودن مقصود ، او قولغان ويانلغان ، سويلنگان و ايشتولگان سوزلردن آكلانغان نرسه لر ، متكلمنك مرادى بولوچيلغينه تمام شبهه سز اشانچ حاصل ايتو و هر سوز و يازودن مرادنى درست آكلاوغه و آكلاتوغه عادتلىندردر . دخى بو منتظم قواعدنى اوگرتونك فكر دائره سين كيكائيتوگه و اخلاقنى توزاتوگه بيوك تاثيرى باردر . چونكه لفظ برلن فكر و خلق آراسنده برسيزك بوزو لوى برلن غيرلرى ده بوزلورلىق و توزالوى برلن توزالورلك نفسانى مناسبتلرنك بارلىقى علم نفس قاعده لرنده مقرردر .

خاصلابراق بيان اولنسه ، مكنبده قواعد نحويه اوگرتودن مقصود ، شاگردلر دنياغه چقچاق لازم وظيفه لربن اونو ايچون سويلوده يازوده تلگانلرنچه تللربن قوللانا آلمقدر . اول وظيفه لرى يا مادى يا

ادبى بولور . اكر وظيفه لرى زراعت صناعت تجارت كى مادى بولسه ، قواعد ، مكنبده وقتلرنده غنه او . گره تلوب مكنبدين چغو برلن اوگره تو و اوگره نوطوقالنه . در . اكر وظيفه لرى ادبى بولسه ، (بوگا علم جميع فنلرى برلن كره در) اوقوب طوقاغانچه قواعد نحويه نى اشلتب اوگره نه بارمق لازم بولادر . بو وظيفه ايه . لرى ، چقچاق طبيب يا طبيعى يا مهندس يا معلم يا مترجم يا يازوچى يا قاضى يا باشقه چه مملكت اداره سينه تعلقى اشلرده مستخدم بولاچق كشىلر كيبدر . بو ذاتلردن هر قايسينه اوز اشلرى حقدنه سويله . گانده و يازغانده هيچ كشىنك توزاتوينه محتاج بولمازلىق و تلگانلرنچه گنه فكرلربن تعبير ايتو آلور . لق قواعد نحويه نى اوگره نمك لازمدر .

بر امت عالملربنك بلگان نرسه لربنى آنا تلنك قوملربنه بلگرتودن عاجزلىكلرى ، شول امتنى مدنيت عالمندن بتونلى كبرى چيكدورورگه اوزيگنه يينه طورغان بر سببدر . بو نكته نك بصيرت اهلينه خفاسى يوقدر .

شاگردلرگه قواعد نحويه نى اوگره نو ، كيله چكده نله سه نيندى (مادى مى ادبى مى) وظيفه لربن اوتو ده غيرگه محتاج بولماسونلر ايچون بولسون ، قواعد دن مطلوب غايه نك مر كردن چقارمىچه غنه بولورغه كيره ك . شولاي بولقچ بونده علمى بحثلر منطقى تحليللر ، فلسفى حكمتلردن هيچ برين قانشدرم ازغه كيره ك . چونكه بولاي ايتونك نحودن غرض گه هيچ مناسبنى يوقدر . مگر كتاب سنندين احكام شرعيه استنباط صدندنه بولغان كشى ايچون عرب تليينك نحوصرفنده بونلردن حاجت قدرليسى ياراسه يارار . ياكه عالم لغوى (فيلالوغ) بولماقچيغه .

قواعد نحويه اوگره تونك طريقلرى كوبدر . لكن آندن مطلوب غايه گه ايرشدره طورغانين صايلاب طورى كيترو ايك چيتن اشدر . شونك ايچونده بو بابده پيداغوغلر تورلى يولنى اختيار ايتوب هر قايسى اوزينك يولين تورلى دليللر برلن قوتليددر . شونك اوستينه ينه اشك ايك اهميتلى جهتن معلملرگه

توردی و سوڭره اوطوردی دیب جواب پیره چکار . سوڭره ایتور : مونه ایندی سینڭ «توردی» و «اوطوردی» دیگان سوزلر آنڭ اشین بلردی . بوندی بر نرسه نڭ نیندی بولسه بر بر اشن بلدره طورغان سوزگه ده « فعل » دیب اینته لر ، دپیر . بوندن سوڭ شولای ایتوب ماضینی مضارعدن و غیرلرندن آیرتر .

قایچان بو اسم ، فعل ، صفتلرنی تمام آڭلاولرینه قناعتلنسه آوزدن یا که یازو برلن بیک کوب اسملر فعللر صفتلرنی صایدور . بونلردن قایسی اسم و قایسی فعل و صفت ایکانین آیته باررغه قوشار . یا که الفبا کتابندن بر قطعه نی مطالعه ایتارگه قوشار . سوڭره اسمگه کیلگناچ بو اسم ، فعل گه کیلگناچ بوسی فعل ، صفت گه کیلگناچ بوسی صفت دیب آیته باررغه قوشار . یا که بر قطعه نی آلدننه مطالعه ایتدروب آڭلاقتاچ قایسی اسم و قایسی فعل ، قایسی صفت ایکانین اویلر نده یازوب کیلورگه قوشار . بوسی ینه کوز- لراک صایلادر .

بالالر اورتا مرتبه ده - بو مرتبه ده بالالرنڭ قواعد نحو به گه باشلقلر اوگره نوب حاضرلکری بولغانغه قاعده لر اوگرته باشلامق جائز بولور . بونده اول اسم ، سوڭره فعل ، سوڭره صفت ، سوڭره مفرد ، سوڭره جمعلر نڭ تعریفلری اوگره تلور . بوندن سوڭ زور اوی زور اویلر ، اوی نوبه سی کبی مرکب نافصلر ، سوڭره فعل فاعل دن مرکب جمله لر ، سوڭره مفعول برلن فعل ، سوڭره جهول فعللر اوگره تلور . شول آراده مناسبت برلن ضمیرلر و حرف جرلر و ظرفلر هم تعریف ایتله بارر .

یوقاری مرتبه ده شاگردلر - بو مرتبه ده جمله لرنڭ اسمیه و فعلیه لری ایکنچی جمله گه ربطی بولماغانلری و بولغانلری اوگره تلور . بونده شولایوق کوب مثاللر برلن صرف قاعده لری هم کوکل گه یازولب فالورلق ایتوب تطبیق برلن اوگره تلور .

احمد جان مصطفی

تابشالار ، چونکه طریقلر نه قدر تورلی و گوزل بولسه لرده معلملر کبتوره آلمان فائده نی هیچ برسی کبتوره آلمیلر . آنارغنه علمنک روحی و تعلیمنڭ سرلریدر .

آلایده مین بو اورنده معلملرگه نذکره بولسون ایچون برر طریقنی بیان ایتمکچی بولامن :

بالالرنڭ برنچی مرتبه سی - بو مرتبه ده بالا- لرنڭ عقلی قواعد فهم ایتارک بولمغانغه آنلرنی کیل- چکده قواعد فهملرگه حاضرلک ایچون مقدمه لرگه تمرین و تعویذ ایتمکمز لازمدور . بو حاضرله و کلمه- لرنی درست و ماتور ایتوب سویله رگه و مخارج حرفنی رعایه گه الفبا و مطالعه کتابلرین درست و دقتلی مطالعه گه عادتلندرو برلن بولور .

بوندن سوڭ آنلرغه اسملر (۱) و صفتلر و فعل آراسنده غی آیرمالرغه تنبیه ایتلور . بو سوزلر- نڭ معنالرین آڭلاتوده بالالر آڭلی طورغان ایتبکنه بیک ساده بیک ینگل بیان قیلنور . مثلاً دیپولور : سز نڭ کوزکوزگه کورنه طورغان هر نرسه نڭ برسوزی باردرکه اول سوزنی ایتکاچه اول نرسه کوکلگه کیلدر . طاقتا ، خریطه ، بور ، مکتب ، یورت کبی . بوندی سوزلرگه « اسم » دیلر . دخی هر کوزکوزگه کورلیگان نرسه نڭ آیرم برحالی باردر : مثلاً کوره سز طاقتا قارا . کاغد آق . بور قاتی . مامق یوشاق . یول کباڭ . صوقماق تار . دخی شولای بوندی حاللرنی بلدروچی سوزلرگه « صفت » دیلر . بس آق ، قارا ، قاتی ، یوشاق ، کباڭ ، تار دیگان سوزلر صفتلردور . دخی سزدن برکوز نیندی بولسه ده بر اشنی اشله سه اول اشکه « فعل » دیلر .

بو وقتده آنلرغه اشنڭ نی بولغانین کوزلری آلدننه اشله نوب کورستلور . مثلاً آرالرندن برینه طوررغه قوشار ، طورغاچ اوطوررغه قوشار ، سوڭره ایکنچیلرندن صورار : بو نی اشله دی؟ آنلر البته ،

(۱) بو اورنده غی اسما و صفاندن مراد مخصوص بولغان لریدر . اما جومردلق باطولق کبی مفهومی معنوی بولغان اسم و صفتلرنی اوگرته ایکنچی مرتبه گه قالدلور .

الفبا تعلیمنه دائر قاعدہ لہر .

بر ملتنک ترقیسی ادبیاتینک ترقیسنہ باغلیدر .
بر ملتنک ادبیات اوچاغی سوندی دیمک، اول ملتنک
ترقی و تعالی چور بالری صوندی دیمکدر .

ادبیات: ملتنک ترقیسنہ سبب اولدیغی کبی
ادبیاتنک ترقیسنہده بر نیقدر سبیلر وار . جهل دن
بری قرائت و الفبا لمزنک لازم درجدهده کامل
اولمیدر . حاضرگی الفبا کتابلر مزی اوقوب قرائتک
توشکان بالا ایل، ایچک اوقوب قرائت تانیغان بالا
آرسنده فرق بیک آز اولوب هر ایکسیندهده قرائتک
توشنو اتقاقی، کوز ونل کونودنگنه عبارتدر . یوقسه
بالاغه بر قاعده بلدر و بده، شول قاعدهه موجبنچه
دگلدن . زیرا بر حرفنک نه وقت ساکن ونه وقت
حرکلی، حرکه اولغانده حرکات ثلاثنک، قایسی اید
یکینه بو کونده قاعده یوقدر .

تل قاعدهدن چیغارلماق قاعده تلدن چیغارلدن
یغندن بو طوغریده قاعدهلر ازلسه بر نیقدر قاعده
تابولاچاغنده شبهه یوق . شول قاعدهلر موجبنچه الفبا
کتابلری ترتیب ایدیلوب بالالرغه تعلیم ایدلسه بالا
لرنک حقیقی اولهرق قرائتک توشنوب اتقاقیلقدن
قورنلورلی امیدلیدر .

بو اش کوبدن وجودک کبله جک اش ایسهده
بعضر زور ایوب و بعضر اوزن توبان صاناب یاخود بعض
برلرنک تنقید اسمی و بره رک اورنسر هجوملرندن
نارتینوب میدانه چیقماغان بر اشدن .

متوفی فیلسوف طالستوی جنابلری عسکری
حالده ایکن الفبا کتابلری حقنده پک کوب خدمتلر
قویدیغی، ناتارینی قاره کریستیان روس ایکن
هوا کیمهسی یاصی باشلاغانده (یاصی آلو ، آلمو
دیگر مسئله) باشقه ، کاپیتان ماتسیویچ و غراف
سیپیلین کیلرنک تازارینندن کولو آنک حقیقه تجاوز
کبی اشلری هیچ بر کور یلمدیکی هر کمنک معلومیدر .
شویله اولدقده اوزینی زور ایتحق و کچره ایتحق
یاخود قورفاقلق ایتحق اورنی بو اورن دگل، بلکه

« قر نچه قدر نچه » فحواسنچه اقتدار چه اش اورنیدر .
الفبا تعلیمی حقنده اولان قاعدهلر خصوصنده
کوبدن فکر یورته ایدم . بوسنه قرانده ایکن عبدالله
عصمتی جنابلری تاغیده شوقمی آرتدروب جدی ملاحظه
قیلویمه سبب اولدی . شول سایهده بر نیچه قاعدهلر
نابدم، بونلر اوزه چه کلی شیلر اولوب تغفلری آزدن .
بر وقت هادی افندی مقصودف جنابلری بو
حقده بر نیچه قاعدهلر عرض ایتمش ایدی . اول
زمان تنقیدچیلری بر نرسه اولسه ، اورنلی اورنسر
« پهره مهچ » دیو کولهر ایدی .

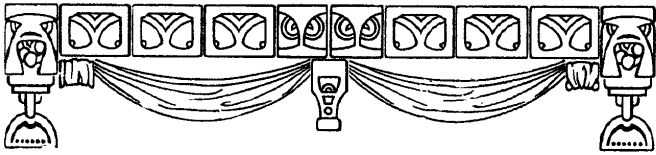
طبیعی بنمده قاعدهلر م مقصودفنیقی کبی ، هر
حرفنک حرکه سنی کوسترمک ایچون حروف املادن
برینی قوللانمقدن عبارتدر .

شویله ایسهده بنم، ۳ نچی و ۴ نچی قاعدهلر م
حروف املا استعمالن یارطیغه غنه قالدروب « پهره مهچ »
اوقورغه کوسترمای « پهره مهچ » دیو یالکز بر های
رسمیه نی قالدردن . الحاصل حاضرگی زمانده حروف
املا نیقدر استعمال ایدیلسه بنم قاعدهم موجبنچهده
شولایغنه استعمال ایدیلورگه تیوشدر .

بنم مقصودم، بو قاعدهلرنی ملته قبول ایتدیرمک
دگل، بلکه یالکز ملته عرض ایتمکدر . ملت اوزی
یاراغان و بار اماغانن آیروب آلور .

بر نچی قاعده: هر حرفنک حرکه سنی کوسترمک
ایچون حروف املادن بری قوللانور، (به بی بو) کبی .
ایکنچی قاعده: تاتار چهده حروف املا بیشدر .
و ، و ، الف ، یا ، های رسمیه . عین معناسنده غی کوز
لفظی (کوز) شکلنده ، فصول اربعه ناک بری بولغان
کز لفظی (کوز) صورتنده یازیلور .

هر بر حرفنک حرکه سینه علامت اولمق ایچون
حروف املادن برینی یازمق ، نیچه بلدن بیرلی
دورت بولوب کیلگان حروف املانی بیش ایتحق
اوستدنگنه فاراغانده آغر و کیلوشسز کبی کورینسه
ده روسلر ناک III و IV حرفلری بولا طوروب ، شول
ایکی حرف ایله افاده مرامده ممکن اولدیغی حالده

مرسد و مخاره

طرويسكى . حضرت عمر حج ايتديكى وقتده كعبه شريف ايچنده آلتون وكهوش همده باشقه هديه لر صا-
لنمش بر صندوق وار ايتديكى امام بخارى صحيحنه
مذكوردر . اسلام مملكتلرنده بعض شهرلرده صندوقار
وار ، بونلر ايسه صحيح البخارى ذكر ايتمش حديث گه
امثال يوزندن قويمشارمى باكه باشقه بر وجهلرى
وارميدر ؟ بو طوغروده «شورا» ده بيان بپورلسه
ايدى . احمد بن حسين العبيدى .

«شورا» :- اسلام مملكتلرنده بورماديكمز ،
مسجدلرنده اولان صندوقلر حقنده برشى اوقوماديغمز
ايچون بو طوغروده فكر بيان فيلورغه اقتدارمز يوق .
آلتون وكهوش صالئوب طورمق ايچون عصر سعادتك
كعبه ايچنده بر صندوق اولديقى يالئكز بخارى
صحيحنده گنه دگل بلكه كتب سنه نك باشقه لرنده ده وار ،
حتى حديثك ر اويسى اولان ذاتلردن برى ، چيت
مملكتدن كعبه ايچون امانت طريقنجه كهوش آلوب
كديكن كنديسى ده روايت ايلر . حضرت عمر
صوكنده ده مذكور صندوق اوزرينه آلتون وكهوش
صالئوب طورمشدر . عبدالله بن زبير كعبه نى مذكور
صندوقده اولان بابلق ايله تعمير ايتديكن ظن فيلور .
شوندن صوك بو صندوق حالندن آرتق معلومات
كورلماز . حافظ ابن حجر فكرينه كوره مذكور
صندوقك بيغوامش باباق ، حاجت اولديغك كعبه نى تعمير
ايدر ايچون ديه ايدلمش اعانتلردن عبارت اولور
ايدى . اوشبو سبب ايچون ، حضرت رسول مكه نى
فتح ايتديكنده مذكور خزينه نى شيبه حمايتنده
قالدرمش واقچه غه محتاج ومضطر اولديقى وقتده ده
حضرت ابوبكر هم بر درهمنى اولسون آلاماشدر .
اسلام مملكتنده بعض جامعلرده صندوق اولور ايسه

جزئى بر تخفيف ايچون III حرفى استعمال ايتولرنى ،
بتون دنباده رسميلك حكمن آلتان مكميل ادبياتلى
فرانسوز لساننده (T) ت يازيلوب (S) س اوقولما-
سنى خاطر گه آلورساق ، فوائد عظيمه نى جلب ايچون
يوقاريدىغى ماده لرنى قبول ايتمك آغر كيلوشسز
اولماسه كرك ظننده يم .

اوچونچى قاعده : كرك لرى بر بولغان ايكى
حرف ينه شه كيلسه لر كرك لرينه علامت اولمق
ايچون ايكى حرف املا قويلماز ، بر كافى اولور .
بلو كلو اچو ، كجه ئنه ، قنى نى كى . بولو ، كولو ، اوچو
كجه ، ئنه ، تىنى ، قىنى ديو يازلماز .

اما التباس واقع بولا طورغان اورنارده حرف
املا ايكى يازيلور . مثلا تقسيم معناسنده بولغان
(بولو) كپيلرده بر واو يازيلغانده التباس واقع بولا
چغندن تقسيم معناسنده بولغاننى ايكى واو ايله
يازيلور .

دورتنچى قاعده : حروف املا نك برندن صوك
كيلگان حرف هر وقت سكونلى او فولور ؛ شول
حرفدن صوكغى حرف ، حروف املا دن برى ياخود
سكونلى اولماق شرطيله . آلى ، باردى كى . بالق
كلمه سنده لامدن صوك سكونلى حرف كيلگانگه لام
سكونلى بولماغان . بعض ماضيك واحد وجمع منكم
صيغه لرى ايله ادات خبر بولغان (در) علامتلى
بو قاعده گه خلاف كورينسه ده ، خصوصى بونلرده ،
واو معدوف تخفيف ايچون . ياخود بتونلاى واو
بران بازارغه كرك ديمز .

بيشچى قاعده : بر كلمه نك آخرى ساكن
اولسه (قاعده موجبنجه ساكن اوامق تيوش) حرف
آخر ايله ماقبل آخر آره سنده حروف املا دن برى
اولماسه ماقبل آخرنى فتحلى اوقورغه تيوش .
كوهچ ، اولن ، كورك ، ايلك ، بيلو كى .

مدرس حسينيه معلملردن ،

صلاح الدين كمال الدينق شاه برزاوى .

ایچون اویا ولایتنه کلمش اولان پره بیل، تاغلر ننگ اسملرندن استدلال ایدوب ماجارلر ننگ «دیم» بویندن کوچدیکلر نده شبهه سی قالمادیغنی اوزمگه تکرار سویلامشیدی. احتمال که بونلر بالامیر و آتیلا قوماندانلر نده سفر ایتمش و وینگر به ده اورنلاشوب قالمش اولورلر. میشارلر ابن داسته ننگ «الاعلاق النفیسه» نام اثر نده (خوالسون طبعسی) «المجفریه» دیه ذکر ایدوب ده اورنلرینی بوکونگی «تاو باغی» دیه معروف اورنلر ده کوسترمش اولدیغنی قوم اولسه کرک. «مجفریه» ایله «میشار» آراسنده یاقینلق بونی تأیید قیلور. فارامزین، روسیه دولتی تأسیس ایدلمازدن مقدم، موردالر، چیر میشلر ایله برلکه «میشار» اسمنده بر قوم اولدیغنی روایت ایتمشدر (ج ۱ ص ۳۹). فارامزین ذکر ایتمش «میشار» ایله ابن داسته ذکر ایتمش «مجفریه» بر قوم اولدیغنی قریب احنمالدر. باشقرد قومنی الگ ایلك ذکر ایتمش آدم، ابن فضلان اولسه کرک. کندیننگ بلغارغه اولان سیاحت نامه سنده بونلر حقنده بعض شیلر ذکر ایتمشدر. مجارلر، مجفرلر، باشقرد و میشارلر هر بری ترک قبیلهلر نده ایدیکی معلوم. ترک قوملریننگ مختلف اسملر نده، مختلف قوملر اولمقنی فرض ایدرگه یارامادیغنی ایکنچی جلد «شورا» ده بر قدر بیان ایتمشیدک (تاریخمه عائد اسهلی مقاله لرگه مراجعت قیلنه).

کومینه. «بیدل» دیه تخلص ایدلمش میرزا عبدالقادر شاعر ننگ ترجمه احوالینی «شورا» ده نشر ایتمکگونی توقع ایدرم.

کینه بهرام بیک ترجمان دولت شاه یوف.

«شورا»: - بو کیمسه «فاموس الاعلام» ده مذکور اولان «بیدل» لرگه باشقه اولسه کرک. ترجمه احوالی بزگه معلوم دگلدر. مرادگونی برینه کتوره آلمادیغمز ایچون تأسف ایتدک. معلوماتلری اولان ذاتلر بوننگ ترجمه حالینی یازوب کونددر اولسه لر ممنونلک اوزرنده درج ایدر ایدک. فقط

مجرد کعبه ده اولان صندوقه اوخشاسون قسدی ایله گنه قویلمامش اولسه کرک. خاصیت ومعنا، صندوق ننگ اوزنده دگل بلکه ایچنده اولان نرسه سندن در. اهل علم، رسول اکرم گه متابعتنی خیرلی بر اش کورر اولسه لر وسیله لرده دگل بلکه مقصود بالذات اولان اشلر ده متابعتنی خیرلی کوررلر. «رسول اکرم اویزک زیت مایی یاندره ش» دیه بوکونکر روسیه اسلاملری ایچنده اویلر ننگ زیت مایی یاندر وچیلر هم ده «کوزگی اورنده رسول اکرم صوغه فارامش» دیه اویلریننگ زالرنده کوزگی برینه تاباقلر ایله صولر طوتوچیلر وارلغی ایشدلمی. بلکه باشقه اهمیتلی اش که وسیله اولدیغندن استعمال ایدلمکده اولسه کرک. هر حاله عرب لغتینی بیلوچیلر ایچون مذکور حدیث شریفدن اوشبو نرسه لر نی آکلارغه اورن وار: (۱) باشقه بر معقول اورن اولنمادیغنده مسجدر ننگ اوز تعمیرلرینه مخصوص اولان آنچه لرینی مسجدر ننگ اوزلرنده صافلاب طوتهق شریعت فاشنده جائزدر. (۲) مسجدر نی تعمیر ایتنک ایچون هر کم طرفندن اعانت بیرلورگه مخصوص صورتک مسجدر ده صندوقلر قویمقن منع یوقدر. بلکه بویله بر اشنی الگ ایلك دنیا ده رسولمز فرارلاندر وب فالدرمشدر.

قزان. میشار قومیننگ اصللری فانغی طائفه دندر؟ فین قومی ایچنده اولان «ماچار» و وینگرلر اطلاق ایدلمکده اولان «ماچار» لر ایله بونلر آراسنده بر مناسبت وارمی؟ ماچار و باشقرد قوملری بالامیر و آتیلا وقتلرنده موجود ایدیلرمی؟ باشقرد قومی اسمی تاریخده نه وقت کورلورگه باشلامشدر؟ اوشبو مسئله لرگه «شورا» ده برر اشارت ایدلمسه گوزل اولور ایدی.

«شورا»: - کوپ مؤرخلر ننگ ظنلرینه کوره «ماچار» (مادیار) و باشقرد، بر قومننگ ایکی توری اسملر نده عبارتدر. فقط صوگ و قتلر ده اورال بویلر ننگ فالانلرینه باشقرد اسمی و وینگر به ده اولانلرینه ماچار اسمی غلبه ایتمشدر. باشقرد قومینی تحقیق قیلور

زایایقال . بو طرفده ایت سوداسی یهودلر قولنده اولسه ده ذبح ایدوچیلر مسلمانلردر . فقط حیوانلر ، قوباش چیقمازدن مقدم ذبح قیلنه لر . مسلمانلر آراسنده «تونده صویلشم حیوانلرنک ایتلرینی آشامق حرام» دیه بر فتوی تارالمش وشونک سببندن کوب کیمسه لر تشویشده طورالر . بو فکرک شریعتده اصلی وارمیدر ؟ بر جواب یازلسه ایدی .

تیمیر علی زایسانوف .

«شورا» : - بو کبی هر بر فقه کتابنده مذکور ومفصل اولان مسئله لرنی ژورنال و مجله لرده بحث ایدرگه لزوم اولماسه کرک . فتوالر ، کراهت ومستحبلرگه دائر دگل بلکه بالکز حلال وحرام حقنده غنه اولورغه تیوشلی . کیچه ده ذبح ایدلمش حیوانلر قربانلقدن حسابلانمقی حقنده امام مالک حضرتلرینک مخالفتی اولسه ده ذبح درستلکی وایتی حلالغی حقنده اهل علم آراسنده مخالفت وارلغنی کتابلرده کوردیکمز یوق . مذکور فتوی اکرده طبرانی روایت ایتمش اولان : « نهی عن الذبح لیلا » حدیثنه مستند اولمش ایسه حدیث عالملری ، طبرانیکنک بو حدیثنی « متروک » دیهشلردر .

عربی اولان بر- ایکی شعرنی اوز تلمزگه شعر ایله ترجمه .

تجنب قرین السوء واصرم حباله

فان لم تجد منه محیصافداره

یمان یولداشنی قوی . تاشلا محبت بیلرین اوزوب ،

اوزه آلماساڭ صبرایت ، طورا آنک فتنه سینه نوزوب .

ولازم حبیب الصدق واترک مرأه

تئل منه صفو الود مالم تماره

یابش سین ا یغشی بولداشقه ، تالاشمق عادتک قویوب

تالاشماساڭ تابارسن چن . محبت ، کیتماس اول طویوب .

تمتع من شمیم عرار نجد * فما بعد العشیة من عرار

آلوب قال ! فایدنی سینده «نجد» نک خوش گاون ایستاب ،

اوزوب کیتسه گلک وقتی تابوب بولماس آنی استاب .

اع . ولیی .

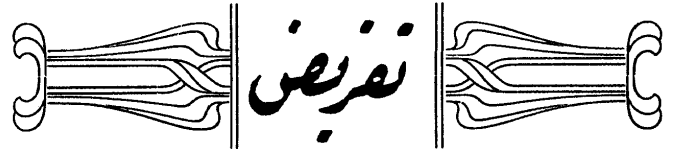
فرنکلر و مستشرقلر یاردم ایتما دیکی حالدیه پیش اون سطر قدر اولسون تر جمه حال یازمق قولمزدن کل چکمیدر ؟ ایشته مسئله بونده !

◆◆

قزیلچار . ۲نچی جز « آثار » ده ایلک وقتلرده درس ایدلنوب اوقولمقده اولان « بدان » رساله سینک مؤلفی معلوم دگل ایدیکی بیان ایدلمشدر . شول فکرک زده همیشه ثابت اولمقده در میسز ؟ بن ، بوندن پیش آلتی ییللر مقدم قرانده باصلمش بر « بدان » رساله سی کوردم . بونک برنچی بیتنده نه یردن کوچر ویدر ، « بدان بهاء الدین العالمی اثر یدر » دیه باصلمش ایدی . ظن ایدرسم بو سوزنی یازوچی داملا عالمجان البارودی حضرتلری ایدی . بو طوغروده تفتیش ایدوب یازمق ممکن اولمازمی ؟

محمد سید احمد یار عبد الجلیل .

«شورا» :- داملا عالمجان حضرت اکرده بو رساله نک بهاء الدین العالمی اثری ایدیکن یازمش ایسه ، تحقیق غه مبنی یازمش اوله چغنده شبهه مز یوق . فی الواقع مذکور اثر ، عالم کیمسه قلمی ایله یازلمش اولدیغی آکلاشلور . بونک خلافتچه اوله رق « شرح عبدالله » نام اثر ، علم صرف ایله آشنا دگل بر آدم طرفندن ترتیب ایدامش و اوشبو سببندن ده فاحش یا کیشلرنی مشتمل اومشدر . داملا عالمجان حضرتلری بزم استفسار مزغه بناء « بدان » ایله « شرح عبدالله » مؤلفلرینک کبیلر ایدیکلرینی حتی بونلرنک بخاراده شهرتلری واستعماللری ده یوق ایدیکن سویلامشیدی . شوکا کوره ده بزلر « بدان » رساله سی منصور آخوند طرفندن ترتیب ایدلمش اولدیغنی ظن ایدر ایدک . اکرده مشارالیه حضرتلری « بدان » نک بهاء الدین العالمی اثری ایدیکینه وافق اولمش ایسه بو حال بزلرگه اولان افاده لرنندن صوڭ اولمشدر ، بهاء الدین العالمی حقنده یازلمش متعدد ترجمه حاللرنی قارادق ایسه ده بویله روشده بر رساله سی وارلغی کوز مزگه کورلمادی . لکن کورماوچی سوزی ، کوروچی ، ضرربنه حجت دگلدر .

فلسفه اعتقادیه . دین اسلامده اولان اعتقاد لرناک و آکا متعلق شیلرناک سرلرندن و معلوم اولان حکمتلرندن بحث ایتمکده اولان بو کتاب ، « اویا » شهرنده « مدرسه عالیه » مدرسلرندن ضیاء الدین الکیمالی افندی طرفندن نشر اولمشدر . اسلام دیننده پک مهم وشول نسبتده فائدهلی اولان فاعدهلرنی ، علملرنی تورلی اورنلردن بیغوب جهله سیننی بر یرده اوله رق کندی تیلهمده تدوین ایتمک اصولی اوشبو صوگ و قتلرده میدانغه چیقدیغی معلومدر . ایشته بو اثر هم شوپله مفید تألیفلردن بری اولسه کرک . اورن آزلغی سببلی بو کتاب حقنده اوزون یازارغه ممکنک اولمادی . شاگردلر ، اماملر ومطالعه ایدرگه رغبتلی اولان هر بر آدم بونی اوزلری اوقور اولسه لر فائده آلاچقلری شبهه سزدر . عبارتلی ینگل ، اسلوبی گوزل ۳۳۰ بیتک الوغ بر کتاب اولدیغی حالده حق یالکیز ۶۰ تین قویامشدر .

یاشلر حیاتلرندن . ۳۲ بیتدن عبارت اولان بو اثرده یاشلرناک احوال روحیه لری ، مسلك ومراملری و عهوما کچمش اوچ بیش سنه ایچنده اولان احوال اجتماعیه لری کوسترلمشدر . اوقولورغه و استفاده ایدلنورگه تیوشلی بر اثر اولوب محرری عالمجان ابراهیموف وناشری ده « عصر » در .

برونچی یازولوم . عزیزالله سادلیقوف اثری اولان بو کچوک رساله ، استرلیتامق شهرنده « نور » مطبعه سنده باصلمشدر . بونده بو کونگی باشقردلرناک اخلاقلری بوزلنورغه باشلادیغی حقنده بر قدر شیلر یازلمشدر .

لوتسیرنا اوله فی . ۲۴ بیتدن عبارت اولان بو رساله ده « لوتسیرنا » اولننی اشلاب اوسدرمک یولی اوگرتلمش و آنناک فائده لری بیان ایدلمشدر . بر و آغاچ همده اولنلر حقنده اک بای اولغان ترک تیلنه بوناک بر اسمی اوله چقنده شبهه یوق . بو اسم قرغیز

وقازاقلر آراسنده بو کونده هم سلامت اولسه کرک . رساله ناک مؤلفی کر یلوف وترکیچه گه تر جهه ایدوچپسی ابراهیم دیرزا تر یغولفی در . زیمستوا طرفندن اول خاقلرینه تاراتورغه تیوشلی اثرلردن اولسه کرک .

اهل - عیال . عائله احوالی حقنده اولان بو اثر « شرق » کتبخانه سی طرفندن ایکنچی مرتبه اوله رق « وقت » مطبعه سنده باصلوب چیقدی .

نمسه لر . « نشریات کریمی » دن ۵ نچی جز اولان بو اثر ، ایکنچی مرتبه اوله رق اورنورغده « کریموف حسینوف » مطبعه سنده باصلوب چیقدی . بو کونده دنیا ناک اک مشهور ملتلرندن اولان نمسه لرناک کیملر ایدیکن بیلور ایچون اک ینگل یول ، اوشبو اثرنی اوقومقدر .

بالا لر ایچون بولاک . بالا لر ایچون قرائت کتابی اولوب عبدالغنی نیازی افندی طرفندن ترتیب ایدلمش و « استرخان » شهرنده « عمر وف وشرکاسی » مطبعه سنده باصلمشدر .

« قواعد فقهیه » گه دائر .

(انتقاد)

« قواعد فقهیه » ، هیئت عمومی اعتباریل شایان تقدیر وسزاوار استفاده در . بالخاصه ۱۸۶ - ۱۹۵ اولان قواعد واونلره عائد اوله رق یازیلن تفصیلات غایت واقفانه ومدققانه در . بویله بیانات قطعیه وواضحه تورک لسانی اوزره برنچی دفعه اوله رق میدانه کیتورلدیکی کبی عربی العبارة اوله رق یازیلن آثار دینی ده ده امثالنه نادرا تصادفی اولنماقده در . دها طوغریسی بویله بر صورت منتظمه ده قامه آلنانلرینه فقیر بو کونه قدر تصادفی ایندم .

لهذا بویله بر امر خیره دلالت ایدن جنابلرینه تشکر ؛ وپک بیوک همت وغیرت صرف ایدهرک پک چوق تبغات صوکنده عهوماک استفاده سنی موجب ومسئول اولان بویله بر اثر نادر المثالی جمع وتالیفه موفق اولدفلرندن استاذ محترم موسی افندی بیگییوف جنابلرینی اوللا تبریک وبو آغر وظیفه یی

وفناسنی مسکوت عنہ بر اقوب کیچرسک مصلحتہ دھا مناسب و دین مبینہ زک فنون و علومہ مخالف بر دین اولیادیغی بر قات دھا ناید ایتمش اولور .

مقالہ مه ختام ویرمه دن اوّل استاذ محترم موسی افندی حضرتلرنندن دھا برشی رجا ایدہ چکم . اوده شوکه : علم فقہک عباداتہ عائد اولان قسمنی ده ترتیب و تنظیم ایدہ رک فرائض دینیہ بیننده اولان ترتیباتی و بو ترتیبانه رعایت اینمک نفس عبادتدن دھا مهم اولدیغنی ، و « طلب العلم فریضة علی کل مسلم » حدیث شریفنده گی علمک مقدارینی ، و بو مقدار علم تحصیل ایدلمکچه هیچ بر عبادتک صحیح و عندالله مقبول اولمایه چغنی ؛ هیچ بر شیدن خبرلری اولمیان جاهل اهلایک اوزون اوزون سفارله انهما کدن واز کیچہ رک ، او بالغ جسمیه بی مکتب و مدرسه انشاسینه حصر ایدوب هم کندیلرینک هم ده اولادلرینک تحصیل و تعلمه اولان احتیاجلرینی دفع ایلملری الک برنچی فرض قطعی اولدیغنی بیان ایدوب اهالی اسلامیه بی بو جهالت و انحطاطدن قورتارمایه صرف غیرت ایتملری در .

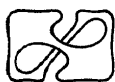
بوملت خوابیده ، ذاتکز کبی همم عالیہ اصحابینک ایقاپ و تنبیهلرینه پک زیاده محتاجدر . اما شمدیلک حق سوزنی ایشدنلردن ایشتمینلر چوق ایشمش ، وارسون او یله اولسون ، لیکن پک چوق کیچمه دن او ارشادات حکیمانہ کزک تأثیری ایلہ حقی محافظه و استماع ایدنلرک چوغالماسی و بو سایه ده زواللی ملت اسلامیه ننگ مبتلا اولدیغنی خواب غفلتدن پیدار اوله چقلری شک و شبهه دن وارسنه در . زیرا : ماضیسی پک پارلا فدر .

فللنجم من بعد الرجوع استقامه

وللبدر من بعد المغیب طلوع .

عالم جان الادریسی

« درعلیه » .

تحمل ایدوب صرف منافع اسلامیه بی تسهیل مقصد عالیسیله بو کبی آثار مفیده لر یله اولاد اسلامی مستفید ایتدیکلرنندن کندولرینه تشکراتمی عرض ایدرم . واحکام شرعیہ مجله سنکده بر آن اوّل جمع و تصنیفنه صرف همت ایلملرینی ده آیروجه استرحام ایدرم . و معلمین کرام ایلہ مدرسین عظام حضرتانک طلبه لرینه فقه دیه « درر ، و مختصر » اوفوته چقلری یره اولنری فالدیروب ده یرلرینه شو « قواعد فقیهیه » بی تعلیم ایدہ چکلرینه امیدم بر کمالدر . هم او یله یابمالری ده لازمدر ، نیتہ ککم استانبولده دارالفنون الهیات شعبه سنده ده « درر » درسنی اسقاط ایدوب یرینه « المجله » درسنی قویدیلر و بو سایه ده طلبه ده بر طاقم قیل و قال لرله اوغراشماندن یقالرینی قورتاره رق قواعد کلیه فقیهیه بی حفظ ایدوب ده قزاند . قلمری فرصتلرینی بشقه شیلره صرف ایتمکه موفق اولدیلر .

مراسم تبریکه ایلہ وظیفه تشکری ایفادن سوکزه استاذ محترمک عفو عالیلرینه اغترار بعض بر قاعتلر اوزرینه بر قاچ کلمه سویلمک استیورم :
 ۱۶۵،۱ نچی قاعده لر معنا متقارب بلکده ده متصادق اولوب هر ایکسندن عقود ثلثه مشهوره مستثنا اولمالیدرلر « ثلاث جدهن جد و هزلهن جد » .
 ۱۶۴ نچی قاعده دن سوک ۱۶۰ ک ذکر اولنماسی زائد کبی کوز کیور . ۹۸ نچی ده قائل وارث اولد یغی صورتک اولوباشقه بر مقصدله اولدیرسه ده میراثندن محروم اولمالیدر . سیما مقتول قاتلک پدیری ایسه .
 ۱۱۹ ، ۱۲۱ نچی قاعتلرک عبارهلرنده تعقید وار .
 ۱۹۴ نچی قاعده ننگ تفصیلاتنده گی « روحک بقاسنه ایمان » بعثنی بز مسلمانلرچه بر آز دوشو نیلچک بعثدر . حشری انکار ایتما مکلہ برابر ، روحک بقاسنه اعتقاد ایتمکده لوازم دینیہ دن دگلدر ظن ایدرم ؛ زیرا روحک بقاسنه صراحتا دلالت ایدن بر آیت کریمه و یاخود بر حدیث صحیح بو قدر . برده آروپاده گی دینل علمک منازعه سنه باشلوچه سبب شو بقای روح مسئلسیدر . بنا برین روحک بقا

اشعار

مینگ

مینگه « مین » لك شول قدر بار غیر یار بر چوبکینه ؛
 میندن باشقه « مین » و « سز » « اول » هم « آلاز » بر هیچ گنه
 مین مدرس ، مین مهندس ، مین اوزم بر فیلسوف ،
 مین اوزم بر عالی شانمون ئه ! آلاز بر « پیس » کنه .
 معلم : - « اول » فاناتیق در ؛ ئه ! « مین » اوزم ضیالی بر کشی ؛
 بار کبی فکرم بنم ملنکه عالی اشکنه .
 حضرت : - اما بو یاکی معلم چن جدید ، چن دهر بدر ،
 یوق نمازی ، یوق نیازی علمی ده بیک کچکنه .
 اوقچی : - اما مسلکسز ، مقلد بو محرز بر عجب ؛
 بازغانی ، کوچرگانی ایچ ! بر کیره کسز چوبگنه .
 محرز : - اما نادان بو تاتار صوڭ بامی قلم قدرینی ،
 یوقلی کوندز طوبمادیلا ! ایندی یوقلاب کیچکنه .
 شاعر : - ملی اشعار سویله یوب آلدک مایلیک نامنی ،
 « ایسمده قالغانلر » ی یازده نشر ایت تیزگنه .
 ملنچی : - بزده بایلر بیک صاران شول ملت ایچون فزغانوب ،
 باشقه بیرگه توغری کیلسه ایده تولکو سیکنه .
 پای : - طولمادی هم طولماس ایندی بو ملانک کیسه سی ،
 دنیا ده یاراتقانی « آل » سویه گانی « بیر » گنه .
 وقتم تار مین تورمیم صاناب قارئم اوزک صانا ،
 مونمن فالغانلرینک ده منتقدی « مین » گنه .

ابراهیم طامری - قورغان .

گل

معنوی شاعر، پدر ملت که اول آدم کبی،
 بو عزیز ملت، آنک مجتاجدر هر شعرینه .
 نیله سون تحت سلیمان برلن، اول الهام ایله،
 صایره وینه منتظر یا کُاق، تلی هر امرینه
 حضرت موسانک، اول محتاج توگل عصاصینه
 هر زمان شعری آنک یولن آچار نیل بحرینه .
 صالحه اول کوکلن طاغین چنده گی حور قزینه
 چیر قزی آکغار فرشته، اول سوپوکل «بدریه» .
 نکرمز بیرگان کوزلک، چیر یوزینک حورینه .
 جیرلاسون، وصف ایله سون، دیب شاعرک هم قدرینه
 جیرلاسه درد برله، وصولی خیالی حورینه
 شوپله قاوشوب منور آی «سعادت» بدرینه
 جنت ایلر وصفی ایله دنیانی آرزو ایلسه
 آچلوب کوکل سرایی، شول مقدس شعری ایله .
 ملتی، صایره! مقدس شاعرم، دیب نورهده
 جیرلامی کینو موافق می، مونی صوگ فبرینه .
 ک . ابوبکری . آقولا .

ای پیری قز!

باش بوروب، نوشلر کیروب هم بونرلوبه صدرلوب
 جورمه چی، جن قز یاننده، کوکلمی تورلندروب!
 کوزلرکنک سونگی سن سانچوب صدغه کی کوکلیمه؛
 آقرن، آقرن تارتمه کوکلمنی همان ئورلندروب .
 مین بلهم سین بیت شیطان کبی تیک اولیسن،
 وسوسه کنی ته ملیساک نیک مایلی سنده، باللی سن
 آقرن، آقرن یومشاتوب کواررگالابده، تارتقلااب
 آوداررغه اوزگه - «اوز شیطانمنی» یاللی سن .
 ای پیری قز! آلدک ایندی، کیندی کوکلم، آفتغم،
 کیمت کورنمه! فوزغاتاسن اچده طولغان بالقنم .

ضیاء برمکی

سین ماتور گل ایندی قوردک بتدی الکی توسلرک،
 مظلومانه اوطوراسک قالمغان شول کوچلرک .
 اطرافکده چچکه لرک بارده توشکان قویلوب
 اوز حالکدن زارلانوب سین اوطوراسک کوینوب .
 ایندی حاضر بر فورایسک الکی چاقده گل ایدک،
 بانچه لرنی یاقتیلاوچی الحاصل بر نور ایدک .
 شول وقتده اطرافکدن هر کیم اوندی صوفلانوب،
 خوش ایسکنی ایسنی ایدی چن کوکلدن شادلانوب
 ایندی آنلرنک بری ده شول حالکده باقیلر
 قایدغنه طوغری کیلسه اوستلرکدن تاپدیلر .
 ای لطائف! دنیا شوندا، دنیا حالی تورلیدر
 هر وقتده اوزگه رده بر حالتده طورمیدر .
 برگنه سین توگل ایندی باشقه نباتلرده اوسه
 کوبده اوزمی بار چهلری نق سینک حالکده نوشه؛
 کوزده اوتنه، قشده اوتنه، یاز کیله قوش قچقره،
 جایده اوتوب کوز صوکنده طاغیده ئلگی قش کره،
 شول شول انسانلرده شولای دنیاسنده اوسه لر،
 ایگ آخرده تار لعدنی مسکن ایدوب کوچلر .
 بو عالمده هیچ نی فالماز ایگ آخرده بر بنهر؛
 کوبده اوزماز بوزواللر بزگهده بیک تیز بنهر .

اونا شهرنهدگی مدرسه عالییه طلبه سندن

قاپاللی یعقوب آیبانلی .

شاعر .

کوبی فیلسهده تشکر، کینه آذر نکرگه؛
 بپردی کوکروه فارشی غه فارشی، فلکنک جبرینه .
 اول آنک هر بر ظلم فانی بو بالغان حنجرن
 شبهه سز تایماز، آچار کوکروه چانچسه صدرینه .
 بار ملائکلر سبح، آه احزانی، بلهن
 عرش اعظملرده کرسی تتربورلر عمرینه .
 روح بیرر اولگان جسمکه، حضرت عیسی کبی
 موگ بلن چومغان شعرلری، فصاحت نهرینه .

معلم و مدرس لرمزدن بر اوتنچ .

(عینا)

اونکان مارت و آپریل آییلرندن باشلاب بایناق و قتلرغه قدر غزته و ژورنال لرمزده معلملرگه مخصوص اصول تعلیم و تربیه دن بحث ایتکان بر ژورنال نشر ایتلووی حقنده تورلی فکر و مقالهلر کورنگان ایدی . ایندی حاضر اول فکر مزده باشقه لری شکللی مقصود - سرزغنه طب طن بولوب باصلوب فالغانغه اوخشیدر . معلم و معامه لرمز دخی شول مکنبلرینه اورناشوب اولگی روشده اوفوتولرینه باشلابیلر . اگر بزنگ اول معلملرگه مخصوص دیگان ژورنالمز یازغی و قتلر ده میدانغه چغوب ایزگی خدمتینه کرشکان بولسه ایدی ، ۴ - ۵ تعطیل آییلر نده معلم و معلملر مزنگ بایناق قسمی اوزلرنده گی بر نیچه کیهچیلک ویتشمگا نلکلرن سیزوب شول بوش و قتلر نده یاخش و وقغنه حاضرلک و اوستالقلر کورگان بولورلر ایدی ، لیکن نی اشلرگه کیرهک ؟ بو نصیب بولمادی شول . ایندی مین شول مسئله نی دخیده بر آز فوزغاتوب اوز فکر منی ملتداشلر منک نظر دقتلرینه قویوق بولامن . مینم اول فکر م ایسه ، فرض ایتلگان ژورنالندن کورنه چک فائده لرنی اوشبو ژورنالمز « شورا » ننگ تعلیم و تربیه قسمندن کوتوب معلم و مدرس لرمزدن شول طوغر وده اجتهاد و خدمتلرینی اوتنچ و تمنی دن عبارتدر . « شورا » ننگ اوشبو تعلیم و تربیه قسمنده بالاننگ اینگ اول مکته بکه قبول ایتلووندن باشلاب ابتدائی ، رشدی هم اعدادی صنفلر نده تفصیلی اوفوتو و آکلانو بوللرن کورسه نکان مقاله لری ، معلم و معلملر مزدن بر نیچه اوزارینه آپتراولی کورنگان سو اللر هم آنلرغه نجر به لی و اقتدارلی متخصصلر مز طرفندن مفصل جوابلر هم باشقه چه اوشبو کیملرگه اوخشاشلی مقاله و یازولر کورنسه ایدی . قولده یوقلر بلهن باش واتوب ماناشقانچی ، بارمزنگ قدرن بلوب آزر اق بولسه ده اش یورته طور و البته تیوشسز بولماسه کیرهک .

معلم یارالله مرادی . « غوربف » .

حکایه :

قچقرش

اولک آخشام نمازندن چقدیلر . قشنگ ئلوکگی قار لری ، بوغاریدن اچانسز کوبه لهکلر قیولغان توسلی اکر نلر ب یاوا ، برده حرکتسز گنه بر گه صریشه ، یرنی قابلی ایدیلر . قارنلر اورام بوینچه یومشاق قار ئه شتوب ده شمی طنمی غنه اویلرینه فایتالر ، هیچ فایده شلت ایتکان طاوش یوق ، موکلی سکونت گنه . ولی قارت نمازندن فایتوشلی اوز اوینه کرمینچه اوزیننگ بر طوغان آغاسی سیفی الله قارتغه اوتدی . آلا رایکی آغای انی برار آی ئلوک ، بر یوقغنه سوز اوستنگ قچقرشوب بر برسینه یورشمی باشلاغانلر ایدیلر .

سیفی الله قارت تور بوینه صورلغان کوی بی بوغاری قاراب یاطا ایدی . انیسی ولی قارت کیلوب کردی . قصه غنه صالوق ایساننگ صوراشدیلر . ایوگه اوت یاندرلدی . سیفی الله بابای طازا گاوده لی قزل چرایلی ، بوکری راک بورونلی ، یاشی یتمشلرگه یاقن بر کشی ایدی . کوب سوزلی کستی توگل ، فقط اوزی و اوزیننگ اشله گان اشلری ، « یکتلکلری » طوغر و سنده سویلی باشلاسه غنه کوبراک سویلب کیته ایدی .

آننگ انیسی ولی قارت هم نق وجودلی لیکن صاری چرایلی و اوزیده بوکری راک هم کوب سویله وچهن . لیکن شونسی بار برده اوزیننگ یکتلکلرین سویله - مینچه همان جیگلو همان جبرلنولرندن زارلانا . همه کشیگه بهیلنه ، شش اشن برده یاراطمی . شوننگ ایچون آغالی انیلی ده کوب وقتده آرالر یوز ولوب ، اوپکاله - شوب یوری ایدیلر . بوتنگیننگ اشلرین چیتلی ، نگی آنی کوتارمی ، آچوی کیله ، مونه کیته ده قچقرش .

— بوکونلر ده مسجدده ده کورنمیسنگ ... اینهم حالسزلنوب نیدوبمی یاطا ایکن ... دیدی ولی قارت .

– بوق، بولای، اللهغه شکر... نگلەي ئلله
نيچك.. آرقەم اشوگان توسلى.

– قارتلىق غنە دېسانە... اى قارتلىق، قارتلىق!
آقتى عمرلر... ئلى بركونگنە اويلەدن چغوشلى عثمان غە
كرگان ايدم كوزلرین چپلدانوب طروپقه طارتوب
اوپورا. «قارتايدىق ايندى» دېدم، عثمان آغا...
بزگە بو اشلر كيلوشمى! سېكادە ايندى طروپقه نى
طاشلارغە وقت. آدملىردن اويالمېسك اېچماسام الله دن
فورقارغە كرك ايدى. بازارغە باردككى موقشى كېك
اېچوب ايسروب قايتاسك، اوغلك بلىن كيلونگنى
اولاقترا باشليسك. اى عثمان، عثمان... اويات سېكا،
اويات! دېدم، يولغە كونلورگە وقت ايندى..
شوندىن طوطونماسونمى يورا كله نورگە! طوطونماسونمى
غيرتلنورگە! قاي پرك كچى! اتدىن آلوب انكە
صالوب طاشلادى اوزمنى. مونه سېن كشىنك فايك سېنە
سويله! برده آكلامېنچە آبتريم مېن بواشكە. سېن
سويليسك حلق ياغنه كشىلر آنى دشمانلققە ئەو،
خاطرگدەدر اېچجاي باشن، بوسكاي مالابارى نيشلە ديلر
اوزمنى. ايكي آطنە كوننان كونگە اورنەدن فوزغالا
آلمى باطدم. نى اېچون دېگن؟ «سويلەمە حلقنى!»
كوره طوروب ايندى نيچك ايتمېنچە چدارغە كرك؟
قاريم بولار يارطى صاژبىدن آرتق كشى چيرينە
كروب صوفالانغانلر. «ئەي! انم، سز بولاي نيشليسز؟
دېدم، الله نك برلكېنە، پېغمبرنك حلقېنە اوشاناميسز؟
كوره طوروب كشى حقىنە كره سز! اويات، ناموس
دېگان نرسەلرنى آزغنە بلەمسز؟! «شولايغنە دېگان
ايدم «آح سېن قارت فلان دە قارت توگان... سېن
بزنى اوبرانورگە كېلدك اېكان مونە!» دېب آياق
آصقە صالوب، تېبوب، تېبوب يارطى جانمى
آلدېلر قىناب.

سېف الله قارت انيسى نك سوزلرین قزغانغان
صاف چراي بلىن گنە طككلاط طوردى طورديده:
– ولى، سېكادە نېگە كرك صوك كشى اشېنە
قائناشورغە، دېدى. – انه اول وقت خلق سېنى اوق
عېلەدى بيت. كوبسى: «شولاي كرك! كشىلر اشېنە

طغولوب مازاشماسون!» دېب سويلەب يوردېلر.
– مونه، مونه، شوكار آبتريم دە بيت مېن!
اگر مېن، حالم آلويده آلارنى شونده بيك شەب
اوزم واطقان بولسە ايدم، خلق هېچ شكسز: «مونه
رحمت، آفرين بو بابايغە! بوندى طاشلاندىلر نى
شولايغنە عقلغە قويا آلاسكى يوقمى!...» دېب سويلەب
يورر ايدېلر. چونكە كشىلر حق و حلقنى، نى
اېچوندر، هر وقت قوت بلىن برلكدە كوره سېلرى
كېلە هم دە برلشدررگە كوچلنەلر. حالبوكە آلارنك
بر برينە هېچ مناسبتلرى يوق!

بر كون ئلى تىكى يماغل خاتونينە كركان ايدم.
قيامت فوېناروب كيلونلرین اورشا! قايدان بوحدلى
باراماغان اوصال سوز طابا. يلان كېك زهرن چە چوبكنە
طورا! ايكي كيلونى مسكىنلر ايكي چپتدە باشلرینە
تولوب نيك قارانوب طورالر. بيك آچوم كېلدى.
«اى ريجان ريجان! دېدم. آزغنە الله دن فورقامسك
سېن، بوحدلى كشى رنجتورگە، كشى قانى اېچارگە...
اويانسز اېكان سېن قارا يوز! الله دن فورق، آدمەن
اويال بولاي ايتونرگە..» شولاي غنە ايتورگە الگرگان
ايدم، طابا آغاچ بلىن باشمە برنى قوندرماسونمى!
«سېن، اېمىش، مېنم كيلونلرېمە وسوسە بېررگە كېلدك
اېكان مونە! چقغان بول كوزمە كورنمە قارت لاچ!»
مېن چغارغە، اول مېنى آياغى بلىن دە فولى بان...
بتوره بېلكە گە دە تىز آستقە... ايكي كون ايكسالرم
چانتاب نمازغە چقا آلامدم حتى. صوك تېرە كور-
شىلرگە: «ولى قارت اوزمە قول صالا باشلادېدە
قىناب چغاردم!» دېب سويلەب بورى اېكان!
مونه... تلاسك بغلا، تلاسك كول، اختبارك!
– اوڭغايىسز شول... دېدى سېف الله.

ولى، نى حدلى اچ فكري بلىن اوھ ايتوب
سويلەسە دە آغاسى صالقون قان بلىن، اېرنوبكنە
طككى ايدى.
بو آرادە كرتوب استالگە صەوار فويدېلر.
سېف الله قارت چناباقلر رەتلەب مازاشا ايدى، ولى
طاغىن سوز باشلادى.

مینوت طور ما کوز آلمده! کوزمه کورنمه چق!
 یوزک بلن یوز تو بن فاپلان، جهنم گه حدلی... ئزک
 بولماسون مونده! دیب بار فوتی بلن فچقرا باشلادی.
 ولی فارت اورامغه چقدی. فار همان اکر نلہب
 یاوا؛ آول ایچنده بر ایکی برده گنه نیگه در
 اتلر اوره ایدی. ایکی یاقده کوچکنه گنه ترزه لردن
 طمزق غنه فزغلت اوتلر کورنوب، اورامغه یاقتیلق
 توگل، غم، قساوت بیروب طور ایدیلر.
 فارشوده، زیارتلر طاونغی قاین آغاچلریک موینلرین
 بوگوب، فایغوروب فکرگه فالوب طورالر. بتون
 طاو بوینده میتلر کفنلری بلن طورغانلرده بارما.
 فلرین آغزلرینه قابو اویغه چومغانلر.
 ولی فارت باشن. تو بن صالوب اورام اورنا
 سندن بیک اکرین گنه اوینه فایتا... اونکان زمانلر،
 یاش چاقلری، فبرده یاطا طورغان آنا آناسی،
 طوغانلری آنک کوز آلدینه کیلهلر. آلار آنی
 قزغانالر. سیف الله غه رنجیلر، اوپکالیلر.
 اول یغلاماسقه طروش ایدی، لکن، احتیارسز
 اولارق آغزی برشایوب کیتدی:
 - ای آبی! آبی!... حقلقنی ایتکان ایچون،
 شولای تیبوب چغارالرمنی اوز قردشکنی؟...
 دیدیده فاینار یاش بلن اوکسوب اوکسوب یغلی
 باشلادی. ش. ک.

تصحیح - ۷۵۰ نچی بیتده ۱۶ نچی یولده غی شعرنگ
 آخرنده «بارا» دیگان سوز، «بار» دیب او قولورغه تیوش.

محرری: رضا الدین بن فخر الدین.
 ناسرلری: محمد شاکر و محمد زاکر راسیفیلر

- ئلی نیچک اول سزنگ... کیلونگنز بلن
 اشکز؟ دیدی.
 - نیچک دیب ایتورگه... شولای بر کوی.
 اول کیلمی، بز ایبرلرین بیرمبیز...
 - ئه نیک ایبرلرین بیرمبیز؟
 - آنسی ایندی - اوز اشمز... کیلسون،
 طورسون، شولغنه!
 - اویات بلورگه کیرک آبی، اویات! الله
 بار، الله دن فورقو تیوش. نیچه مرتبه قیناب سور
 دکز ایچ آنی. حاضر ایندی: «کیلسون، طورسون»
 ایمش! اگر اول کیلمی، کیلورگه نله می ایکان.
 شونده آنک ایبرلرین باصوب فالورغه تیوش بولامنی؟
 اوغلاک اشکه یاراقلی بولماغاچ اول، سینک فوحنه کنی
 صاقلارغه کیلسونمنی؟!

سیف الله فارت چراین بوزوب:

- سین قردش، مونده مینی اویراتورگه کیلمه!
 مین سیندن باشقه ده اوز اشلرمنی بیک یخشی
 بلهم... نیک گنه اوطورساک مونه یخشیلاب چای اچه
 بز، کوب سویلنه ساک ایکان، اول وقت...
 ولی آنک سوزین بولوب:

- اویال آبی بولای ایتونرگه، دیدی - بر
 مرتبه کوزگیگه فاراده، چرایکنی، صاقلکنی کور!
 قبر یاغاسینه کیلگانسک بیت ایندی... کوبه گنه
 طوررم دیب ایسابلیسک؟! الله دن قورق کشی
 فانی ایچارگه... ناموسسز سین، ایساب یوق سینده!
 سیف الله فارتنگ بیتلری اوت کیک یانا قوللری
 قائلری باشلادی. اورنندن سیکروب طور دیده ئلوك
 باروب ایشکنی آچدی، صوگ قوی بلن کورساتوب:
 - ولی! مونه بول، نگی ایشک! چق، بر

«شورا» اورنبورغده اون بیش کونده بر چققان ادبی، فنی و سیاسی مجموعه در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ: НА 2-й СТР. ОБЛОЖКИ
 30 ЧОП., НА 3 и 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.
 АДРЕСЪ: г. Оренбургъ, Редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنه لك ۵، آلتی آیلق ۲ روبله ۶۰ كاپك.
 «وقت» برلن برگه آلوچیلرغه:
 سنه لك ۹، آلتی آیلق ۴ روبله ۶۰ كاپك در.

۳ نچی جلد،، شورا“ ده ذکر ایدلمش ماده واسملرنانگی

فهرستی

- ابن القیم ۱۵۰
ابن وردی ۶۷۳
ابو الفدا ۲ - ۳۷
اتحاد اسلام ۶۱۴
اجتهاد ثمره سی ۷۷
اجتماعی مسئلهلر ۲۶۰ - ۲۹۲ - ۳۵۵ - ۵۱۸ -
۷۰۷ - ۶۴۶
اجمال سیاسی ۹۲ - ۱۵۵ - ۲۱۹ - ۳۱۴ - ۳۸۲ -
۵۱۸ - ۵۴۲ - ۶۱۰
احکام شرعیه مجموعه سی ۳۹۴ - ۴۲۵ - ۵۲۴
احمد بای ۶۹۷
احمد بای (کتاب) ۷۲۸
احمد خان ۴۸۱ - ۵۱۳
اخلاق و تربیه ۴۸۹ - ۶۱۸ - ۷۱۰
اداره روحانیلر ۶۰۳ - ۷۲۸
ادبیات (آنالا) ۱۳۲ - ۲۰۸ - ۳۳۸ - ۴۷۸ -
۵۴۲ - ۷۲۸
ادبیاتنیز و مدرسهلر ۵۵۴
ادبیات نفیسه ۳
ادبی جمعیت ۶۲
ادب الکاتب (کتاب) ۱۲۹
ادبی مسئلهلر ۶۴۶
ادریسی ۳۳
ادهم پاشا ۲۵ - ۳۶
ارکان اربعه اسلامیه ۵۹۱
اساطیریلر ۱۰۲
اسپرانتو ۲۵
استانبول ۴۷ - ۸۱ - ۱۸۲ - ۲۰۸ - ۶۹۸ - ۷۰۷ -
استقبالمز ۷۰۷
آنالا ترجمه سندن ۱۳۳
آنالر وبالالر ۶۷۸
آتیلا ۴۱۷
آثار عقبه ۲۵ - ۹۲ - ۲۷۵ - ۳۸۴ - ۴۴۱ - ۵۹۳ -
۶۱۹ - ۶۵۵
آثار نفیسه ۳۴۷ - ۷۱۹
آداشقان لغتلمز ۶۸۰ - ۷۴۴
آدم پیغمبر لسانی ۶۲
آدم بالاسی ۱۹۰ - ۳۱۶
آغایوف ۸۱
آفادیمییه ۶۵۸
آفمحمد سید ۵۹۳
آلتون فوللر ۵۴۱
آلماس خان ۱۶۲ - ۷۴۲
آمریقا ۷۲ - ۹۰ - ۴۴۷ - ۴۷۷
آنا ۲۷۶ - ۴۷۸
آی ۴۳ - ۱۵۲ - ۴۷۲
ابراهیم حقی بك ۶۶
ابراهیم وردانی ۳۸۴
ابن اثیر ۳۷ - ۱۹۳
ابن تیمیه ۱۵۰ - ۱۸۸ - ۵۶۸
ابن حجر ۶۱۱
ابن خلدون ۳۸ - ۲۲۵
ابن داسته ۱۶۱
ابن رشد ۵۹۰
ابن سعد ۶۶
ابن طقطقی ۳۸ - ۶۷۴
ابن فضلان ۳۱۰
ابن قتیبه ۳۷ - ۱۳۰

- اسد الغابه (كتاب) ۱۹۴
 اسفندیار خان ۵۴۸
 اسفی شهری ۱۲۳
 اسلام و مسلمانلر ۲۰ - ۲۵ - ۲۹ - ۷۱ - ۱۲۲ -
 ۲۴۳ - ۲۸۵ - ۳۴۷ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۴۵ -
 ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۸۴ - ۵۹۱ - ۶۰۱ - ۶۱۳ -
 ۶۳۴ - ۶۷۵ - ۷۴۲
 اسلامده ایلک وقف ۲۱۷
 اسلام بناسی (كتاب) ۶۶۵
 اسلام کلیهسی ۵۱۴
 اصابت (كتاب) ۱۰
 اصلاح ۲۱ - ۱۷۵ - ۱۸۱ - ۵۵۲
 اعتکاف ایله جزا ۱۲۳
 الاعلاق النفیسة (كتاب) ۱۶۱
 افیون حقنده ۷۲۰
 الکساندر دوما ۵۴۱
 الفبا ۴۳۶ - ۵۰۲ - ۶۹۰ - ۷۵۸
 الوغ بك ۱۲۳ - ۷۱۲
 الوغ شهرلر ۴۷۷
 الوغ عنوانلر ۴۴۵ - ۶۱۵
 امام غزالی (كتاب) ۹۰ - ۲۵۵ - ۴۲۹ - ۵۳۶ -
 ۶۱۱
 اماملر ۱۴۰
 امثال ۵۳۶
 املا وتیل مسئلهلری ۸ - ۱۰۹ - ۲۶۸ - ۴۲۲ -
 ۴۲۴ - ۶۵۹
 انجیل ۵۶۸
 انسانلق عالمنده افتراق ۶۱۱
 انگلیزلر (كتاب) ۶۶۵
 انگلیزلرده تعلیم ۸۸
 اوبا و فورغانلر ۶۱۴ - ۷۱۴
 اوپکه آغرقی ۱۹
 اوچوب یورمک ۱۷
 اورنبورغ ۱۶۵ - ۱۹۸
 اویفا ۱۲۴ - ۵۱۹
 اوقومق ۲۵۰ - ۶۹۰
 اولکلرنی دوقتورلرغه کوسترمک ۳۵۵
 اولکلرنی یاندرمق ۹۳
 اویان فزاق! (كتاب) ۴۴۳
 اویده غیمنازییه ۵۰۴
 اویغه کلکان فکرلرم (كتاب) ۶۶۵
 «ایدل» گه جواب ۶۸۴
 ایدوارد (قرال) ۲۹۱
 ایرته قارتایمق ۶۱۴
 ایرلر و خاتونلر ۵۰۹ - ۶۷۶
 ایسرکلك ۴۲۱ - ۵۵۹ - ۶۳۴ - ۶۵۰
 ایسکی یازولر ۳۸۴
 ایمان ایله دولانمق ۴۷۷
 ایمانقل بابای ۴۴۰
 ایوب زیارتی ۵۰۳
 باسمان (نوغایلر تختکاهی) ۱۹۸
 باشقردلر ۱۶۵ - ۱۹۶ - ۲۳۰ - ۲۹۶ - ۳۲۷ -
 ۳۴۷ - ۳۹۲ - ۴۵۵ - ۴۸۵ - ۶۶۶
 باصلهقان شعرلر (كتاب) ۳۱۱
 باطرشین عبد الله ملا ۳۲۸ - ۳۹۲
 باغوچیلر (باقیسیلر) ۱۸۰ - ۳۶۵
 بالالر ۱۱۶ - ۲۱۳ - ۲۴۵ - ۲۴۶ - ۲۸۱ - ۳۰۵ -
 ۳۸۳ - ۶۷۸
 بالالر کوکلی (كتاب) ۹۰
 بخارا ممالکنی ۱۰۰ - ۲۲۸ - ۵۴۱
 بخنیشوع ۷۲۷
 بدرالدین سیمای ۶۴۱
 برکاتلی عائله ۱۲۳
 برکاتلی مملکت ۵۰۹
 پرتوغالییه ۶۰۹
 بر نابه ۵۶۸
 برهان سید سلطان ۵۹۳
 بزنگ ترقی ۷۴۵
 بزنگ مکتب (كتاب) ۵۳۷
 بز نه ایدک نه اولدی ؟ ۳۶۰

- ۵۷۳ - ۴۶۲ - ۲۰۸ - ۱۲۵ - ۴۷ - ترك
 تركستان مسلمانلری ۶۸۲
 تركی خطبه لر (كتاب) ۲۲۸
 تركيا و روسيه ۴۷ - ۵۷۳
 تفسير كشاف عبارتی ۷۲۷
 تفكيكوف ۱۹۸
 تقوالرمز زاهدلرمز ۶۴۴
 تنازع بقا ۴۶۰
 « تنده جانم » فصيدهسى ۲۴۴ - ۴۰۹ - ۴۱۰
 تنقيد ۴۱
 توحيد وعلم ۱۰۲ - ۱۶۴ - ۱۹۵ - ۳۲۴ - ۴۱۹ -
 ۴۸۴ - ۵۴۹ - ۶۱۱ - ۶۷۵ - ۷۴۰
 ترك صرفی و نحوسى (كتاب) ۴۴۳
 تولستوى ۴ - ۷ - ۷۰۵ - ۷۳۱ - ۷۳۷
 تيبترلر ۳۸۰
 تيلسز لر ۱۲۳
 تيل واملا ۸ - ۴۵ - ۱۷۷ - ۱۹۱ - ۲۰۶ - ۲۱۱ -
 ۴۲۲ - ۴۲۴ - ۶۲۸ - ۶۳۳ - ۶۶۷ - ۶۸۰ -
 ۶۸۴ - ۶۸۶ - ۶۸۷
 تيل ياريشى ۳۰ - ۶۳ - ۹۶ - ۱۲۷ - ۱۵۲ - ۱۶۰ -
 ۵۷۰ - ۶۳۴ - ۶۶۷
 تيل ياريشى (كتاب) ۳۱۱
 چاخوتفه ۱۹
 جامع البيان (كتاب) ۱۳۰
 جامع الفصولين (كتاب) ۶۴۳
 جانلى فونوغرافى ۲۴۴ - ۵۰۹
 جبرائيل (طبيب) ۷۲۷
 جغرافيا معلمى (كتاب) ۶۶۵
 جلال آباد ۵۰۳
 جمادى سوزى ۴۳۸
 جمال الدين افغانى ۳۷۰ - ۶۳۸ - ۷۰۱
 جمعه نمازى ۶۶۱
 جوابلر ۴۸۰
 جوابلرى بنگل دگل سؤاللر ۴۱۲
 جواهر الايقان (كتاب) ۲۱۶
 بغداد ۹۳ - ۳۴۴ - ۳۸۰
 بلاذرى ۹۷
 بلنالك سويو ۱۴۰
 بودزيت ۴۲۴
 پورتكيز ۶۰۹
 بورنقى اش و سوزلر ۵۵۷
 بهاء الدين نقشبند ۲۸۴
 بيچاره خاتون (كتاب) ۶۶۵
 بيچاره فلنك طورمشى (كتاب) ۱۵۵
 بيت مقدس ۱۳۱
 بيداغوغيا ۱۰۸ - ۱۸۶ - ۲۱۱ - ۲۷۸ - ۳۰۷ -
 ۳۴۲ - ۳۷۶ - ۴۳۶ - ۵۰۰ - ۵۶۳ - ۶۵۹ -
 ۷۲۱
 بيرونى ۳۷
 بينه و شاهد ۴۶۴
 پپوتر ۷۷
 تازار خاتونى (كتاب) ۴۴۳
 تاريخ ابوالفاروق (كتاب) ۳۸۲
 تاريخ اسلام (كتاب) ۲۱۶ - ۴۷۵ - ۶۶۵
 تاريخ الامم (كتاب) ۱۳۰
 تاريخ انبيا (كتاب) ۴۷۵
 تاريخ صحيفه لرى (كتاب) ۹۰
 تاريخ طبيعى (كتاب) ۴۷۵
 تاريخ مقدس (كتاب) ۵۰۶
 تاريخ ۶ - ۳۷ - ۸۴ - ۱۹۱ - ۲۳۴ - ۶۱۵
 تاغيف ۴۰۳
 تيمه المختصر (كتاب) ۴۷۴
 نخت سليمان ۵۰۳
 تربيه ۱۱۶ - ۱۴۹ - ۲۴۵ - ۳۶۷ - ۴۰۶ - ۶۰۷ -
 ۶۹۳ - ۶۰۹
 تصوف ۴۲۷
 تعليم عمومى لايحهسى (كتاب) ۵۳۶
 تعليم عمومى مسئلهسى ۴۶۹ - ۵۵۰ - ۶۲۹
 تعليم و تربيه ۸۸ - ۱۴۰ - ۲۷۸ - ۲۸۰ - ۳۰۷ -
 ۶۰۷ - ۶۰۹ - ۷۲۲

- دمشقی ۱
 دنیا کتانبندن ۴۹۱ - ۶۲۲ - ۶۵۶ - ۶۸۸
 دورت کون (کتاب) ۶۷۵
 دوما ۵۲۹
 دین گه عائد ۳۸ - ۱۰۸ - ۱۸۶ - ۲۵۰ - ۲۶۴ -
 ۲۹۹ - ۳۲۴ - ۴۱۹ - ۴۵۲ - ۴۸۴ - ۴۹۸ -
 ۵۱۸
 دینی مدرسه لرمز و عرب لسانی ۳۵۷ - ۴۹۸
 دیوان رضائی (کتاب) ۴۰۹ - ۴۱۰
 ذوالقرنین ۱۳۱
 راحت اوبقو ۱۹۱
 رحمت الله امیرخانی ۴۱۰
 رحمت الهیه بحثی ۱۱ - ۵۰ - ۸۳ - ۱۴۴
 رحمت الهیه (کتاب) ۹۰
 رسام تانار ۲۶۷
 روزولت ۳۴۸
 روزه فائده سی ۵۲۶
 روسچه لغت کتابی ۶۸۶
 روسچه یازو فاعده لری (کتاب) ۳۱۱
 روسقایا میصل ژورنالندن ترجمه ۴۱۲
 روسلرده تانار فامیلیه لری ۶۹۷
 روسلرده ترقی تاریخی ۷۴۶
 روسبده مسلمان مسئله سی ۲۳۹ - ۲۷۱ - ۳۰۲ -
 ۳۴۰ - ۳۷۳ - ۴۰۲ - ۵۲۹ - ۵۶۱ - ۵۹۹ -
 ۶۲۶ - ۷۴۲
 زمخشری و غزالی ۳۰۹
 سیون بیکه ۱۵۵ - ۱۸۳
 ساچ ۱۹۰
 سینات بیانی ۱۹۸
 سوبیش فنالی ۲۱۸
 سلطانلر کتبخانده لری ۲۶۴
 سلیمان پیغمبر ۴۷۲
 سلمان دیوایوف ۴۸۶
 سیر شریفه ۵۱۶
 سیاسی مصاحبه ۶۱۰
- جورج (فرال) ۲۹۱
 چوما ۵۹۸
 چین ۱۲۳ - ۲۴۳
 حافظ دیوانی (کتاب) ۳۱۰
 حجاز نیمه یولی ۶۳۴
 الحجر حقنده ۱۳۱
 حدیث ۲۲ - ۳۱۰ - ۴۵۴
 حساب مسئله لری (کتاب) ۶۶۵
 حسن بك ملیقوف ۶۹۷
 حفظ صحت ۲۱۳ - ۲۱۶ - ۵۲۶
 حفظ صحت درس لری (کتاب) ۹۰
 حقیقت آرنندن ۷۴۸
 حکمت اسلامیه ۳۶۷ - ۴۲۷ - ۴۸۹ - ۷۱۰
 حکایت ۲۷ - ۹۴ - ۱۲۵ - ۱۵۷ - ۲۲۰ - ۲۵۱ -
 ۲۸۶ - ۳۱۷ - ۳۴۶ - ۴۱۳ - ۴۴۶ - ۵۷۴ -
 ۷۳۴
 حکایت سوبلاوچیلر ۴۷۶
 حوا قبری ۴۳۹
 حوایج دینیه (کتاب) ۵۰۶
 حیات و سعادت ۷۵۰
 حیوانلر ۵۹۱
 خاتونلرغه عائد ۱۹۱ - ۱۳۶ - ۱۹۱ - ۲۵۰ - ۲۸۵ -
 ۲۹۲ - ۳۳۵ - ۳۳۸
 خدانک عدل حکمی (کتاب) ۴۴۳
 خریدة العجائب (کتاب) ۴۷۴
 خطبه ۲۵۰ - ۲۵۲ - ۶۳۴
 خلیفه لرگه عائد ۳۴۴ - ۴۱۱
 خوالسون (پرافسور) ۱۶۱
 خواجه بیردی (فازاق باشلقلرندن) ۱۹۷
 خولیرا (کتاب) ۳۱۱
 خیره مملکتی ۵۴۵
 دارالعلم والارشاد (استانبولده) ۳۱۶
 دارالفنون (مسقواده) ۴۷۷
 دارالمعامات (استانبولده) ۴۶۹
 درست وجدان ۳۶۳

- عرب مدنیتی و آمریکا ۶۴۷
عربی املا فاعده لری (کتاب) ۷۲۸
عربی یازونی اصلاح ۳۸۸
عسکری موزه خانه (استانبولده) ۶۱۶
عشق سوزی ۹۹
عصب لغتی ۱۶ - ۴۲ - ۸۹ - ۱۴۱ - ۱۹۱
عقل ۶۹۳
عقیده الهیه لر گه بر نظر ۱۱۲ - ۱۶۸
علم حال درسی ۷۲۲
علم کلام درس لری (کتاب) ۵۳۶ - ۶۶۵ - ۷۱۵
علم و ارشاد جمعیتی ۴۶۷
علم و بایلق ۶۶۶
علمی اصطاح لر ۴۲
علوم و معارف ۳۶۸
علم یولنده ملت لرنک انقاف لری ۲۹۸ - ۳۲۹ - ۳۹۰ -
۴۳۱ - ۵۹۹
علی بن الحسین کیم ؟ ۷۲۷
علیکای آتالق ۵۹۳
عمر الخیام ۶۹۶
عملی علم حال (کتاب) ۷۲۸
عهد اردشیر (کتاب) ۹۹
غرب معیشتندن ۴۰۱
غزالی و زرخش لری ۳۰۹
غصیرینسکی ۴۰۳
الغفران (کتاب) ۶۳۸ - ۷۰۳
غورنی اینژینیر لغتی ۵۶۸
فاطمه سلطان ۵۹۳
فتوح البلدان (کتاب) ۹۹
فتوح الشام (کتاب) ۶۶
الفخری (کتاب) ۴۷۴
فرنکار ۱۹۱ - ۲۵۰ - ۲۵۳
فلسفه (عربلرده) ۶۸
فتون جدیده و مسلمانلر ۳۵۶
فوتوغراف ۶۲ - ۴۴۰
فارا سقال ایشان ۱۹۶
- سعدی و گلستان ۶۹۸
شمس الدین دمشقی ۱
شعر ۲۳ - ۲۴ - ۱۱۵ - ۱۲۲ - ۱۵۱ - ۱۵۳ -
۱۸۹ - ۱۹۰ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۳۱۲ - ۳۱۳ -
۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۳ - ۴۴۱ - ۴۷۴ - ۵۰۷ -
۵۰۸ - ۵۳۷ - ۵۴۰ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۶۱۲ -
۶۱۳ - ۶۳۱ - ۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۹۹ - ۷۰۰ -
۷۳۱ - ۷۳۲ - ۷۳۳ - ۷۴۸
شورا سوّالینه جوابلر ۲۹
شاگردلر (اسویچره ده) ۵۰۹
شرق آفادی میه سی ۶۵۸
شرعی محکمه لر ۲۹۲
صبی فیلسوف ۱۹۰
صلح عمومی مکتبی ۶۷۶
صلاح الدین ایوبی ۵۷۷
صدقه ایله کسب ۲۳
طبری ۳۷ - ۱۳۰
طبقات شعراء (کتاب) ۱۲۹
طاعون و مدینه ۱۸۸
طینه (روسیه ده) ۳۸۳
طلاق مسئله سی ۶۴۶
طوی ۷۲۵
عالمجان البارودی ۱۳۵ - ۲۴۷ - ۴۰۳
عالم ودوقنور ۶۳۶
عائشه رسمی ۶۹۶
عبدالرحمن الناصر ۲۹
عبدالله آبانای ۲۴۷
عبدالله ملا باطرشین ۳۲۸ - ۳۹۲
عبرتلی سوزلر ۲۱۷ - ۴۵۱ - ۴۹۹ - ۵۳۱ -
۶۱۸ - ۶۵۴ - ۶۹۰ - ۷۲۴
عبر و دیوان المبتداء والخبر (کتاب) ۲۲۷
عثمانلی ۴۷ - ۷۲ - ۴۶۷
عرب ادبیاتی ۳ - ۳۷ - ۶۸
عربلرده فلسفه ۶۸
عرب لسانی و دینی مدرسه لر مرز ۳۵۷

- کتاب ۴۱۲
 کتبخانه ۱۲۳ - ۲۵۱ - ۴۵۳ - ۴۷۶ - ۵۴۱ - ۶۱۵
 کتب سنه و مؤلفاری (کتاب) ۳۸۲ - ۵۶۹
 کشفای عبارتنده شبهه ۲۸۴ - ۷۲۷
 گل آسرامق ۱۲۴
 کندی ۶۸
 گونه ۶۷
 کوز ۴۸۷ - ۵۰۹ - ۶۱۱
 کوگار چین ۴۴۵
 کوکیری ۶۹
 کوسلیدیر (کتاب) ۵۰۶
 کیببای سعادت (کتاب) ۷۲۴
 کیوم مسئلهسنی ۶۲
 لازرهفسکی اینسنینوت ۶۰۵
 اللباب (کتاب) ۱۹۴
 لطائف ۲۶ - ۱۲۴ - ۱۵۹ - ۲۱۸ - ۲۵۴ - ۲۸۶
 ۳۱۶ - ۴۱۳ - ۴۴۵ - ۴۷۷ - ۵۷۶ - ۶۱۶
 ۶۷۲ - ۷۳۶
 لطف الله الالمتی ۴۱۰
 لغات عربیه فاعدهلری ۷۲۴
 لغت ۶۸۰ - ۶۸۶ - ۶۸۷
 لوحه طبعیت ۱۳۲
 مبادی الفلسفة (کتاب) ۴۷۵
 مجتهدلر ۲۹۲ - ۶۱۱
 محمد علیه السلام ۶۲ - ۱۱۱ - ۱۹۵ - ۵۱۶ - ۷۰۳
 محمد علیه السلام (کتاب) ۴ - ۶۹ - ۱۲۸ - ۱۴۲
 ۳۵۲ - ۳۸۱ - ۴۷۲
 محمد عبده ۲۹ - ۲۶۵ - ۳۴۸ - ۳۷۰ - ۵۹۱
 محمد رحیم بهادر خان ۵۴۵
 محیط المعارف (کتاب) ۶۶۲
 مدحت پاشا ۲۵۷ - ۲۸۹ - ۳۲۱ - ۳۵۳
 مدرسهلر ۲۱ - ۱۸۱
 مدنیت ۲۰ - ۱۶۴ - ۲۵۰
 من هبلر ۶۱۱ - ۶۹۵
 مرجانی ۱۳۵ - ۱۵۴ - ۱۶۳ - ۴۷۲ - ۶۶۰
- فارغالی ۱۸۹ - ۳۸۱
 فزاق و فرغیزلر ۲۵ - ۱۸۰ - ۱۸۴ - ۲۳۴ - ۶۳۳
 ۷۲۵ - ۷۲۶
 فزان تاریخی (کتاب) ۱۵۴
 فاق تاغی ۱۲۳
 فافلوش (یوتال) ۷۹
 فالغای اغنی ۱۲۱
 فالماقچه لغتلر ۵۰۳ - ۶۸۷
 فان ۳۶۱
 فبردن ناوشلر (فلسفه) ۱۹۹ - ۲۳۲ - ۲۶۱
 ۲۹۴ - ۳۳۲ - ۳۹۸ - ۴۵۷
 قبله ۶۳۲ - ۷۲۴
 القرابة (کتاب) ۹۹
 قرآن ۱۲۳ - ۱۳۱ - ۲۰۹ - ۳۰۹ - ۳۶۹ - ۴۴۴
 ۴۶۸ - ۴۷۲ - ۴۷۷ - ۵۳۵ - ۵۴۹
 ۵۶۷ - ۶۱۰ - ۶۵۵
 قرائت (کتاب) ۳۱۱ - ۶۶۵
 قرائت و مطالعه ۳۷۶ - ۵۶۳
 قریم ترکلری ۴۶۲
 قریه لرمزنک انقراضلری ۷۱
 قزلر مکتبئی (گیرمانیاده) ۵۳۳
 قزوینی ۱
 قلب و عقل ۳۶۸
 قواعد صرف العرب (کتاب) ۵۷۰
 قواعد فقیهه (کتاب) ۵۰۴ - ۷۶۲
 قوت هم روح (کتاب) ۵۷۰
 قورغان و اوبالر ۶۱۴ - ۷۱۴
 قورقنچلی حال ۶۲۱
 قوره لیلر (کتاب) ۶۶۵
 قوزغونلر اویاسنده (کتاب) ۲۷۶
 قویاش ۲۶ - ۳۱۵
 قویان ۴۰۴
 قیامت (کتاب) ۲۱۵
 کالیندارلر ۹۱
 کامل التواریخ (کتاب) ۱۹۴

- مسامره ۶۳۶ - ۷۰۱
 مستفاد الاخبار (کتاب) ۱۵۴ - ۱۶۳
 مسعودی ۳۷ - ۱۶۲
 مسلمانلار ۲۱۷ - ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۵۰ - ۳۲۸ -
 ۳۴۸ - ۳۵۶ - ۴۰۲ - ۴۴۵ - ۵۲۹ - ۵۳۰ -
 ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۶۰ - ۶۹۶ - ۶۹۸ - ۷۴۲
 مسلم کوسوموف ۱۶۸ - ۳۲۹
 مصاحبه ۴۰
 مطالعه ۳۷۶ - ۵۰۰ - ۵۶۳
 مطبوعات ادبی ۲۵۱
 المعارف (کتاب) ۱۳۰
 معراج ۴۰۸
 معلقات سبعة ۶۱
 معلم صرف لسان العرب (کتاب) ۷۲۸
 معلم و معلمه لرگه عائد ۶۰ - ۲۲۳ - ۲۵۰ - ۲۸۴
 مفتاح الادب (کتاب) ۳۸۲
 مفتاح البخاری و مفتاح التفاسیر مؤلفاری ۴۷۴
 مکتبلرمز و اوقوچیلرمز ۲۸۳ - ۴۷۱ - ۵۶۵ - ۵۶۶ -
 ۶۱۰
 مکتبلر ایچون کرکلی کتاب ۴۷۰
 مکده شاگردلر جمعینی ۱۹۱
 ملیت حسی (روسیه اسلاملرنده) ۳۴۲ - ۵۹۱
 مناستر (تاتارلر طرفندن بنا ایدلمش) ۲۸۵
 منگو تهر خان قزی ۶۶۰
 موسی کاظم ۵۵۲
 الهوطاً (کتاب) ۳۱۰
 مولود نبی ۴ - ۶۹ - ۱۴۳ - ۱۶۰
 میسیونیرلر ۴۳۴ - ۴۶۳ - ۴۹۳ - ۵۲۷ - ۶۰۷ -
 ۶۵۲ - ۶۷۶
 میشارلر ۵ - ۷۴ - ۱۰۶ - ۱۴۷ - ۱۷۳ - ۱۸۹ -
 ۲۰۲ - ۲۳۶ - ۲۶۴ - ۳۰۴
 نادانلق و آنک بملشری ۶۰۴
 نادرشاه ۳۸۵
 ناظمه الزهر (کتاب) ۲۱۵
- « ناوی ژریمیه » غزته سی ۸۱
 نچار زاده رضا الدین ۴۱۰
 نظام الملك ۴۴۹
 نظام و اسلام (کتاب) ۹۰
 نصیحت (کتاب) ۶۶۵
 نصیحتلر ۲۵۱ - ۶۶۶
 نکاح ۲۱۶ - ۴۴۵
 نور علی خان ۴۸۶
 نوروز بایرامی ۳۸۰
 نور البقین (کتاب) ۹۰
 نوطه دفترمدن ۶۱۵
 نوقرات قریه سنده ۶۱۹
 نیپلیوف ۱۶۵ - ۳۹۳ - ۴۸۶
 نیرژ و عصب ۱۶ - ۸۹ - ۱۴۱
 نیویورق ۴۱۱
 واق حکایتلر (کتاب) ۳۸۲
 واقدی ۳۷ - ۶۶
 وصیت ۳۱۵ - ۵۹۳ - ۶۱۵
 وهم دواسی ۶۹۸
 وولتر ۷۰۳
 هر اشنگ موسمی وار ۲۶۰
 یاپونلر (کتاب) ۶۶۵
 یادکارلر ۲۴۷ - ۵۹۶ - ۷۱۲
 یاش کوکلی قارت ۲۱۶
 یاشیل یلان (کتاب) ۵۳۷
 یاقوت حموی ۳۳ - ۱۶۲
 یاوچی معناسی ۶۱۱
 یر ۱۰۳ - ۲۸۵ - ۳۸۴ - ۴۴۲
 یك حکایت کتابی حقنده ۶۹۵
 یوبیلی ۱۳۴
 یونال ۷۹
 یوغوشلی رنجو و تاتارلر ۴۹۶
 یولدز ۱۰۴ - ۲۴۱
 یینگل جوابلر ۶۱۷

شورا

«شورا» مجموعه سى او چونچى ياشىنى تمام ايدوب دورتنچى گه چىقدى. بوندن صوڭده انشاء الله اوزىنىڭ اولگى مسلكنده دوام ايدەچكدر .

۱۹۱۰ نچى يل نشر ايدلمش «شورا» ده مسؤل محررندن باشقه اوشبو معترم ذاتلر هم، قلملرى ايله اشتراك ايتمشلردر: آى. آى. بىكقولوف (معلم). احمد توقتابايوف (معلم). احمد جان مصطفى (فزان). احمد جان بىكتروف. احمد جان عبداللین (پىرووسقۇده). اسماعيل علييف (تاشكندە معلم). الله يار بلهشف. اويغور. بدر الدين عمرانى (امام). برهان شرف. تاشبولاد (اؤفا). تورك اوغلو. جمال الدين وليدف (بويى). ح. بىگييف. حبيب النجار الاوتاكى (امام و مدرس). ح. رامبيف (معلم). حسن بن احمد يار القزىلجارى (مدرس). حسين حمزه اوغلى مقصودوف (سامايكىن فابريقه سنده طبيب). حسن الدين كريموف. حنيف وبسى. خليل فارمشى (غولجه). خير الله العثمانى (فارغالى ده امام و مدرس). دردمند. ذاكر القادرى (اؤفاده مدرسه عاليه ده معلم). ذاكر معاذوف (معلم). رازى رفيقوف. رحمت الله يلکيبايوف (سىمى پولات). ر. ت. (فزان). رضوان ابراهيموف (چىتاده معلم) روسيه لى ترك طلبه سى جمعيتى (فاهره ده). سرور الدين بن مفتاح الدين (امام و مدرس) سمیع الله عفيفى (معلم) سعدى. سليم گرى سلطان جانتورين (اؤفا) شريف كمال شهبال سيف الدين اوغلى (ايكنچى دوماده ديپوتات). صابر اورمانچييف. صابر القورماشى (آلما آتا). ضياء الدين رحمانقولوف (طرويسكى) ظريف البشيرى. عالمجان الادريسى. عالمجان فيروشين. عبدالرحمن فخر الدينوف. عبدالرحمن مصطفى. عبدالرحمن سعدى. ع. بطال. عبدالعزيز موسى (معلم) عبدالقوى رفيق. عبدالقيوم بهمانى (جولبات). عبدالكريم سعدى. ع. سويندك. عبدالله الكچه پيرى عبداللطيف (معلم). ع. د. عطا الله الاسحاقى. علاء الدين عرفانوف عمر القراشى (آخوند). عيسى ميرزا بىنيكبيف. ف ش سورگون. ف احمدوف. فيض البارى ظريفى. فيض الرحمن جهانداروف. محبوب جمال آنچورينا. مدرس جلال الدينوف. محمد ذاكر عبدالوهابوف (توقماق). محمد صابر الحسنى (اؤفا). محمد فاتح كريمى. محمد فاتح مرتضين (سامار). محمد هادى سعدى. محمود عثمان زاده (استانبول). محمود المر جاني. موسى بىگييف. ميان عبدالاول (آقا). ن آغەيف. ن دوماوى (معلم). نصر الدين الخواجه شى. نور على زاده حسنى (استانبول). ولى آباناي (فزان). هادى آطلاسى. هادى طاهرى. يار الله المرادى (غوريف). يوسف شرقى (آچينسكى ده معلم).

اوشبو كيمسه لرنك شعرلرى نشر اولندى: بهرام بيك ترجمان دولتشايوف (كرمينه). حبيب. دردمند. سعيد سونجه لى. شاكر المختارى (خوقند). شاهين گرى سلطان بوكييف. شرف الدين الكوسترماوى. صوفى زاده محمد شريف (فونكرات)، ضياء ناصرى (معلم). ضياء برمكى. عارف شريفى. ع. مشتاق. عبدالله بىگى. عبدالخبير رشيدى. عبدالعزیز مناسبى (تاشكند). غواص. فتح الرحمن افلاتون. فخر الاسلام عين الدين اوغلى. فيض الرحمن ولييف (اؤفا). كلیم الله سعدى (تاشكند). محمد واقف جلالى. م غفورى. م ك ابوبكرى. مؤمن جان محمدجان اوغلى (تاشكند).

« شرق كىتابخانىسى » نىدە مەصر - ئىستانبۇل - ھىند -
 بىروت مەتبۇعاتى كىلىتلى صورتىدە مەۋجۇد دۇر .
 مەكتەپ ۋە مەدرىسەلەر ئىچۈن ھەر قەدەر ، ھەر تۈرلۈك دۇرس
 كىتابلىرى ، كۆپلەپ ئالغۇچىلارغا غايىت ئارزۇن باھا بىلەن كۆندۈرۈلگەن دۇر .
 مەھسۇل « ئاسامى كىتاب » بوش بىيارلۇر .
 زاداتكەسز ئالوز بىيارلۇر . بىر سېپار ش (زاكاز)
 نىڭ دۇرىتىدىن بىرى قەدەر زاداتكە بىيارلۇرگە تېۋىشلى .
 پۈتتۈرۈش مەھسۇلى ئالۇچىدىن .

شەرق كىتابخانىسى
 سىياھى : ئىمزا شىخاھى
 ئۆزىنىڭ ئىشەنچىگە ئىزدە
 ئەتىياز ۱۹۰۶

Адресъ: Орскъ, Оренбург. губ.
 Ахмеду Исхакову.

محترم اماملرمن دقتنه!

ياشلىر قويلور ايچون

مىترقە دقتىدىن سۇيىدىنە بىرورگە فورماسى
 دوخاۋى ساپرايە ئىزدىنىدىن ياسالوب تصدىق
 ايدىلگان مىترىچىسكى اسپرافكە ھەم سىمىنى ۋىپىسكە
 بلانقەلرى باصلوب چقىدى .

بىھالرى : يوز دانەسى ۵۰ . پۈتتۈرۈش مەھسۇلى بىلەن ۸۵ .
 ئالوز بىلەن ۱۰۰ سوم .

آدرس : "ВАКТЪ" Редакция газ. Оренбургъ.

Проф. А. Е. Крымский:
 „Арабская литература, въ
 очеркахъ и образцахъ (въ
 русскомъ перев.)“ I-III (М.
 1910), цѣна 3 р. 50 к. Его
 же: „Исторія турции и ея
 литературы отъ разцвѣта до
 начала упадка“ (М. 1910),
 ц. 1 р. 50 к. Выписывать
 изъ Лазаревскаго Института
 Восточныхъ языковъ въ
 Москвѣ.

۱۹۱۱ نچى سنە ايچون، بو كونگە قدر هيچ مثلى كورمەگان مەكەل ۋە رەسمى

ديوارى كالىندار

نى ئالدورۇغە تۈسبە ايتەمىز . مەككە دىۋارى كالىندارلارنىڭ تەقۋىملىرى ياڭىدان تىكشۈرۈپ ياڭارتىلغان .
 روس ھەم مۇسۇلمان بەيرەملىرى قىزل بويۇم بىلەن باصلوب ، كەڭلىرى قويلوب توشماسون ايچون باشلىرى
 قالاى بىلەن بىر كىلىنگان . كەڭلىرىن بىر تۈپ ئورۇغە اوڭغاي بولسون ايچون تىشك ياصالغان . قاترغە لىرىنە
 مشهور آدملىرىدىن : اسماعيل بك غىسپرىنسىكى ، يوسىف آقچورا اوغلى ، مشهور سىياح عبد الرشيد
 ابراهيمىف ، بىتون دىيانىڭ مشهور فىلسوفى مەتۋى غىراف لىف ئالسىنۋى ھەم بىرنچى بابامز مشهور جىنگىز
 خان رەسەملىرى آيرىم ، آيرىم ئوشلىنگان . تەقۋىملىرى غايىت دەرست . آرتىنە فنى ، ادبى ، ھجۋى ۋە علمى
 بىك كۆپ نەرسەلەر بارغان . اشلەنۋارى نىھايىت دەرست ھەم نەپىس . بىھاسى عادى قاترغە بىلە
 بىرەملىك ۴۵ تىن . قاترغە سىنە مشهور آدملىرىنىڭ رەسەملىرى ئوشلىنگانى بىلەن ۵۵ تىندىن . كۆپلەپ زور اسكىدە .

ئالدورۇغە آدرىس : Оренбургъ, Уфа, Т-ву Каримовъ, Хусайновъ и Ю-о.

« وقت » اداره خانه سينگ اوز مطبعه سنده نفيس روشده اعلا كغدگه باصلوب چققان تو باندە گى اثرلر اداره ده هم مشهور كتابچيلرده صاتمقده در. اداره دن يوزلب آلوچيلرغه مخصوص اسكيد كه قيلنور. آدرس: „ВАКТЪ“ редакция газ. Оренбургъ.

« او يغه كيلگان فكرلرم »

غزته و ژورنالرده اونگون قلمى ايله مشهور عمر القرشى افندينگ ۶۹ صحيفه لى بو اثرى « وقت » ادارسى طرفندن باصلوب چقىدى. حقى ۱۲ ة پوچته ايله ۱۶ ة .

« تل ياريشى »

يتەش دن زياده اهل قلم طرفندن حكايه هم مقاله روشنگ يازلغان بو اثرده اونودلغان با كه يوغالغان چن ترك سوزلرينگ كوسى جيولغاندر. اوشبو ۱۹۵۵ صحيفه لك اثر، گوزل روشده باصيلدى. حقى ۷۵ تين، پوچته ايله ۸۵ تين.

« بالالار اچون واق حكايهلر »

باشقا تللردن كوچرلوب ترتيب ايتلگان بر اثردر. مؤنمى دردمند. حقى ۱۲ تين، پوچته ايله ۱۶ تين.

« باصلماغان شعرلر »

اوتوز قدر ذاتلرنگ شعرلردن نمونه لر جيولوب باصلمش شعر مجموعه سيدر. حقى ۲۰ تين، پوچته ايله ۲۴ تين.

« دورت كون »

روسلرينگ مشهور ادبيلردن ژ. غارشين اثرى بولوب، ر. رقيب طرفندن ترجمه قيلنمشدر. بو رساله ده محاربه ده يارالانمش بر صالده اتنگ اوزى ئوتزدىكى تورك صالده اتى ياننده دورت كون عنابلانوب باطديغى و شو ائنادىگى احوال روحيمسى - حسياتى تصوير قيلنمشدر. بهاسى ۸ ة، پوچته ايله ۱۰ تين در.

« قوزغونلر او ياسنده »

شاخته ده غى مسلمان اشچيلر طور مشينه دائر شريف افندى كمال قلمى ايله يازلمش عبرتلى بر حكايه در. بهاسى ۱۲ تين، پوچته ايله ۱۴ تين.

« احمد باى »

مشهور احمد باى حسينوف ترجمه حالى حقنده يازلمش بر اثردر. حقى ۲۵ تين، پوچته ايله ۲۹ تين.

« محمد عليه السلام »

معتبر اصللردن آلنوب يازلمش بو اثر مکتب بالالرينه درس ايتوب اوفتورغه هم مطالعه ايجون موافقدر. حقى ۲۰ تين، پوچته ايله ۲۴ تين.

« تاريخ اسلام »

ابتدائى ورشدى مکتبلرده اوفتومق ايجون استانبولده مکتب سلطاني مآذونلردن عثمان افندى جليللر طرفندن آچيق تركى تلنده يازلمش بو اثر، ايكنجى مرتبه باصلوب چيقىدى. حقى ۱۸ تين، پوچته ايله ۲۲ تين.

« كتب سته و مؤلفلرى »

حديث وسنت عاليلرى قاشنده « كتب سته » ديه مشهور اولان حديث كتابلرى و آنلرنگ مؤلفلرى حقنده يازلمش بر رساله در. ۱۳۶ بيتدن عبارت اولان بو رساله نگ حقى ۴۵ تين.

« رحمت الهيه »

بو اثر، موسى افندى طرفندن فوزغاتلمش « رحمت الهيه » مسئله سى حقنده ابن القيم حضرتلرينگ « حادى الارواح » نام اثرنگ اولان بر فضيلنگ ترجمه سندن عبارتدر. ايكنجى مرتبه باصلدى. حقى ۱۰ تين، پوچته ايله ۱۲ تين.

« جغرافىاى عمرانى »

غيمنازيه وريالنى مکتبلرده اوفتولا طورغان درس كتابلردن آلنوب ترتيب ايدلمش بو اثرنگ تلى آچيق، افاده سى ينگل، مکتبلرده درس قيلوب اوفتورغه مناسبدر. مرتبلى فاتح كريموف ايله نورالدين آغه يقدر. حقى ۳۰ تين، پوچته ايله ۳۶ تين.

« ترويسكى علماسى و اصول »

« جديده »

اصول جديده ايله بالالر اوفتومق شرعا وعقلا درست ايدىكى حقنده، شيخ زين الله نقشبندى حضرتلى هم برابر اولنديغى حالده ترويسكى علماسينگ اعلام نامه و عموى نصيحتلردن عبارت بر اثردر. ايكنجى مرتبه باصلدى. حقى ۵ ة.